

◉ જાનકી : ૧૮૧૬-૨૧૦૩ : ૧૭૬૬ જાનકી : ૧૭૬૬ જાનકી ◉

"JINA - BHARATI"
Vardhaman Bharati International Foundation
Prebhat Complex, K.G. Road, Bangalore - 560 009
1580, Kumaraswamy Layout, Bangalore - 560 078
(Phone 080-22251552, 26667882)

‘ જે જાણે તે સર્વ જાણે ’ બોલે આત્મા જાણે તેણે સર્વ જાણે

મહાવીર દર્શન : MAHAVEER DARSHAN

MAGNIFICENT THAILING, SUBLIMING LIFE STORY & SOUL-BASED MESSAGE

પ્રભુ જીવનની રોમાંચક, બહુવિધ, આત્મ-કેન્દ્રિત, સર્વકલ્યાણકર, મહાનિર્જરા પ્રધાતા

(દયાનંદસંપ્રદાય આત્મ-
દર્શનનું સમગ્ર દર્શન)

મહાજીવન કથા

(લક્ષ્મણ (પરમહંસજીવન) દ્વારા
દર્શનનું (દર્શનનું) ગાણિકાદ-આત્મિક દર્શન)

(પરમગુરુ-આજ્ઞા, અનુમતિ પ્રેરિત, ૨૫ વર્ષોના દેશ-વિદેશના કલ્યાણ-પ્રયત્ન)

પ્રવચન-સતો, પ્રભુચરિત્ર ગ્રંથો, સ્વયંદયાન-ચિંતનો-અધ્યયનો પર આધારિત)

પ્રધાન આધાર : યુગપ્રધાન શ્રુતકલ્પી આચાર્યશ્રી ભદ્રાચાર્ય 'કલ્યાણ-પ્રયત્ન'

પ્રત્યક્ષ-પરોક્ષ દર્શિ-પ્રધાન : પરમહંસજીવન શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના 'પ્રવચનામૃત' આદિ,

ચો.યુ. શ્રી. સરજનદયાનંદ ભદ્રાચાર્યના કલ્યાણ-પ્રયત્ન અને પ્રત્યક્ષ સમગ્ર,

પ્રજ્ઞાચક્ર ડો. પં. શ્રી. મુખલાલજીના 'દર્શન-અને-ચિંતન' લેખાદિ પ્રત્યક્ષ વિમર્શ

અન્ય અને સતો, વિદુષ્ઠનો સાથેની અનુચિતના જો અને વિવિધ પરિસ્થિતિઓ.

પ્રથમ નિર્માણ : 'મહાવીર દર્શન' હિન્દી રૂઝ્કા : ૨૫૦૦ મો. ભ. મહાવીર નિર્વાણોત્સવ.

પ્રથમ અભૂતપૂર્વ વિશાળ મંચ પ્રસ્તુતિકરણ : ૨૬૦૦ મો. ભ. મહાવીર જન્મોત્સવ કલ્પના.

દેશ વિદેશની અને સ્થાનોની પ્રસ્તુતિઓ પછી વિસ્તૃત રજૂઆત : 'ચિંતન', મુંબઈ ૨૦૦૦.

(ચૂંટ હિન્દી, અંગ્રેજી પ્રસ્તુતિઓ પછી હવે માતૃભાષા ગુજરાતીમાં વિશેષ રજૂઆત)

(વિસ્તૃત અવધિ ૭ કલાક, સંક્ષિપ્ત ૨ કલાક)

પરિચય.

પદો, ગીતો : શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર, મહાચોગી જ્ઞાનદયાનંદ ચો.યુ. સરજનદયાનંદ, ડૉ. અમરજીવ,
સ્વયં અને વિશેષતઃ શ્રી. શાંતિભાઈ શાહ.

આલેખન : સંપાદન : સંકલન

પ્રા. મલાપુકુમાર જમનાદાસ રોલિયા

ગુજરાતી અનુવાદ : શ્રીમતી મુનિત્રા પ્ર. રોલિયા. અંગ્રેજી : સ્વકુ. પારુલ રોલિયા

કેમ.પી. + સી.ડી. રૂઝ્કા સહ સ્વાધિકાર નિર્માતા-પ્રસ્તોતા-પ્રકાશક : 'નિર્મલાસ્તી', વેંગલોર

Vardhaman Bharati Intl. Fr; Prebhat Complex, K.G. Rd; BANGALORE-560009

સંપર્કસૂત્ર : Ph. 080-26667882 /

9611231580. E-mail: pratapkmaharoliya@gmail.com

notes

महावीर दर्शन : प्रणजीवन कथा : रिकार्ड-सीडी : मंचन

* MAHAVIRA DARAHAN *

Abridged life & Message of Bhagawan

MAHAVIRA

=====

GUJARATI----H I N D I----ENGLISH

HINDI (L.P.Disc:1975 :International : Grand Stage Concert:2001)
LP : CD : Verses, hymns, Lyrics : Jain Scriptures, Srimad Rajch-
andraji, Sri Shantilal B.Shah. Script, Commentary, Spoken Word,
Music Composition & Principal Singing : Prof. PRATAPKUMAR J. TOLIYA.
Accompanying Leading Voice: (Singing): Smt. PAURAVI G. DESAI, B'bay
(Commentary): Smt. KANLAS P. SANGANI (A.I.R., B'bay). MUSIC DIRECTION:
Shri NAVIN SHAM & PROF. PRATAPKUMAR J. TOLIYA.

GRAND STAGE CONCERTS : CALCUTTA (2001) : overall Singing, comment-
ing & Presentation: PROF. PRATAPKUMAR J. TOLIYA, Smt. SUMIYRA TOLIYA
& A Galaxy of 25 Young Jain Voices of Calcutta & Bengal Musicians.
ABROAD USA & INDIA (2002 to 2009 varied). MUMBAI (2010): Overall
Singing, Commenting & Presentation: PROF. PRATAPKUMAR J. TOLIYA, Smt.
SUMITRA TOLIYA, & Prominent Chorus Voices & Seasoned Music Accom-
panists lead by Celebrated Musician Violinist Sri BHARAT SHANTILAL
SHAH (Extended 6 Hours' --3 Days' Presentation.)

ENGLISH (C.D. :1985) Above Hindi L.P.-C.D. With same Music & Songs
retained in Hindi, while Entire Commentary transformed into
Chaste English By Late Scholarly Daughter Kum. PARUL P. TOLIYA
with Recorded Spoken Words in Her Melodious Tranquil Voice along
with her talented sisters Dr. Kum. VANDANA TOLIYA, Kum. FALGUNI TOLIYA
& Prof. P. TOLIYA. C.D. Widely acclaimed internationally along with
a few scattered Stage Concerts during 1985 and 2001.

GUJARATI (Stage Concerts 2001 : BORDI-Dahanu, RAJKOT-S.R. GyanMandir,
AMRELI : Series of performances during Mahavira Jayanti, April '11)
Gujarati Version By Smt. SUMITRA P. TOLIYA. Overall Presentation By
Prof. PRATAPKUMAR J. TOLIYA & Smt. SUMITRA P. TOLIYA accompanied By
Smts Dhanlakshmiben & Poornimaben at Bordi & Celebrated Parekh
Sisters at Rajkot with seasoned Accompanists.

NOW OPEN FOR PRESENTATIONS AT ALL PLACES EVERYWHERE IN ALL THREE
LANGUAGES. Also Onway Multilingual Versions in Kannada Bengali.

COPYRIGHTS : JINABHARATI, Bangalore. (M) 09845006542 (E: pratakumartoliya

(All Languages CDs Available) @gmail.com)

MAHAVIRA-IN THE EYES OF VEDIC SCRIPTURES :

"Ye worship Lord Mahavira, who is an ATITHI (Ascetic) adorable,
fasted for months and suffered the hardships of being naked, so
that the three ignorance of SAMASYA (scepticism), VIPARYAYA (wrong
knowledge) and ANADHYAVASAYA (indifference) and the MADAS (intoxi-
cants) of wealth power and knowledge may not arise."

--"YAJURVEDA" : XXX: 14.

JINABHARATI : VBIF : 1580, Kumarswamy Layout, BANGALORE - 560078.

E-mail : pratakumartoliya@gmail.com (Ph: (M) 9611231580/9845006542

મહાવીર દર્શન : મહાજીવન કથા.

॥ મહાવીરસ્વામી ! નયનપથગામી ભવતુ મે ॥

શ્રુદ્ધવાણાયા:

મંગલમ્ ભગવાન વાસો, મંગલમ્ ગૌતમ પ્રભુ | મંગલમ્ સ્થિતિમદ્રાધ્યા: કુન્દકુન્દાયા: | જૈનધર્મેષુ મંગલમ્ ॥

કલ્યાણપાટુપારામં શ્રુતંગા હિમાયલમ્ |

વિશ્વાન્મોજ રવિં કેવે, વન્દે શ્રી જ્ઞાતનન્દનમ્ ॥

મુત્રધોષ(મ) જે જાણે જાણે સર્વ જાણે / "જેણે આત્મા જાણ્યો, તેણે સર્વ જાણ્યું." ને એકને અર્થાત્ આત્માને જાણી-ઓળખી-સમજી લે છે, તે સમસ્ત વિશ્વના ક્રિયાકલાપને જાણી-સમજી લે છે. [આચાર્યો સૂત્ર: નિર્ગ્રંથ પ્રવચનો] **ૐ નમો આરિહંતાણં, નમો સિધ્ધાણં, નમો આચર્યાણં, નમો ઉપજ્ઞાયાણં, નમો લોક સત્ય સાક્ષણં | એનો પંચ નમુકારો, સત્ય વાવળ્લનાસણો મંગલાણં ચ સવ્વેસી | પદમં હપદ મંગલમ્ ॥**

પ્રવક્તા(મ) અનાદિ કાળથી ગુણ રહ્યો છે આ મંત્ર-નમસ્કાર મહામંત્ર વ્યક્તિની નહીં, ગુણોની પૂજા કરનાર આ વિશ્વકલ્યાણકારી મહામંત્ર. અરિહંત પદ-સિદ્ધિપદની પૂજા કારણ આરાધક આત્માને (સ્વયંને) અરિહંત પદ-સિદ્ધિ પદ-પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ કરાવવા સમર્થ એવો પંચ-પરમગુરુઓમાં નિહિત આત્મ-તત્વ ઉન્નિત (અ.) મહામંત્ર....!

પ્રવક્તા(F) એક મહાન આત્માએ કરી હતી આ મહામંત્રની આરાધના, સાદ્યું હતું આત્માની પ્રાપ્તિ કરાવનારું દયાન, કરીને બતાવ્યું હતું એવું આચરણ કરી હતી એણે સમ્યક્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રની રાજત્રયી ઉપાસના—એક નહીં, બે નહીં, સત્યાવીશ સત્યાવીશ જગૃત જન્માંતરોમાં !

(મ) અને આરલી સુદીર્ઘ સાધના પછી, આજથી ૨૬૦૦ વર્ષ પહેલાં, ઇ.પૂર્વ પાંચમાં —

(F) જંબુદ્વીપના ભરતકેત્રની કર્મલ્યમિ, બિહારની સંપન્ન વૈશાલી નગરી, કાશ્મિર કુંડગ્રામ નામનું એવું એક ઉપનગર અને એમાં સ્થિત એક રાજપ્રાસાદ....

(મ) ત્રેવીસમા જૈન તીર્થંકર ભગવાન પાર્શ્વનાથમા ધર્માવર્ણી, સિરધવી વંશી રાજા સિદ્ધાર્થનો આ રાજપ્રાસાદ ! અહીં રાજમાતા ત્રિશલદેવીની પવિત્ર કુક્કિમાં એ ભવ્યાત્માનું દેવલોકથી પૃથ્વી પર અવતરણ થયું— મહામંગલકારી સર્વેત્તિમ, સાંકેતિક, ઔદ સ્વબોના માતા કારણ પૂર્વદર્શનની સાથે !

(દિવ્ય વાદ્ય સંગીત : Divine Celestial Music : Soormandal, Swamiji) notes

પ્રવક્તા (F) મતિ, શ્રુત અને અવધિ-આ ત્રણેય જ્ઞાનયુક્ત એ લવ્ય કુરુલાસીલ આત્મા ગર્ભાવસ્થામાં પણ માતાની સુખચિંતા લેખજ સુખકામના માટે સંકલ્પ કરે છે કે—

દ્વિતીયપ્રવક્તા (M) "માતા-પિતાના જીવનકાળ સુધી હું દીક્રા ગ્રહણ નહીં કરું....." [કલ્પચર]

પ્રવક્તા (F) — અને માતા ત્રિશલા પણ ગર્ભવતી માતાને માટે સુખચિંતા એવા ઉત્કૃષ્ટ આચારોનું પાલન કરે છે. યાગ્ય

પ્રવક્તા (M) આમ 'જયંચિદ્દે જયંચરે'ના જ્ઞાન-વિવેકયુક્ત ગર્ભાવાસના નવ માસ અને સાડા સાત દિવસ પૂર્ણ થયા અને આવ્યો એ દિવસ — ચૈત્ર શુક્લ ત્રયોદશી..... શુક્લપક્ષની એ ચાંદની રાતે શુક્લધ્યાન-આત્મધ્યાન-આત્મસ્વરૂપમાં લીન થયા, સ્વસ્વરૂપને-આત્મસિદ્ધિને પ્રાપ્ત કર્યા, ચંદ્ર સમ નિર્મળ, સૂર્ય સમ સર્વ-વ્યાપ્ત, સાગરવત્ ગંભીર એવી પ્રભુની મહાન ચેતનાએ સ્વ-પર હિતાય જન્મ ધારણ કર્યો. આ પૃથ્વી પર ~

(P) અંકુલ-ગાન (M) ૭ પચ્ચીસ સો વચ્ચીસ પહેલાં એક લેજરાશિનો જન્મ થયો, યુગયુગનો અધિકાર વિદારતો, ત્યારત-લાગ્ય રવિ ચમક્યો; કોકિલ-મોરે કરે કલશોર ને, વાયુ વસંતી વાઈ રાધો, કુત્રિયકુંડમાં મા ત્રિશલા-કૃષ્ણે, પુત્ર પવિત્રનો જન્મ થયો... [શાંતિલાલ શાહ]

[સામસાધપમપનીબનીચા]

(કુત્રિયકુંડની કુંજ મહી ત્રિશલાકૃષ્ણે પુત્રનો જન્મ થયો.) "

(S/ch) વૃંદગાન (F) ૮ " કુત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે માતા ત્રિશલાદેવીના નંદ રે, ધન્ય મહાવીર મેળુ... એ... લવલવથી સાધન કરી લાવ્યાં સાથે, મતિ-શ્રુત-અવધિજ્ઞાન રે. ધન્ય. એ.... જળકમળવત્ રહી સંસારે પછી, કીધો સૌ સંગોનો ત્યાગ રે. [નિશાન]

પ્રવક્તા (F) રાજ સિદ્ધાર્થ અને રાણી ત્રિશલાના નંદન વર્ધમાનના જન્મનો આ આનંદોત્સવ, આ 'જન્મ-કલ્યાણક' સહુ ઉજવે છે - ત્યાં મેરુ પર્વત પર દેવતાગણ અને અહીં પૃથ્વી પર રાજ સિદ્ધાર્થ અને પ્રજાગણ (Sobhagachand)

(S/ch) વૃંદગાન

(Rag: Bhasant-Bharat, Kedhar. Tal: Teen taal)

[આમગય - ધ્વજી સારે સાં સાસા, ધ્વજીપ... [વિપવપ સાં મરેસા]

(B5/B2)

૭ " ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો, ઘરઘરમાં આનંદ. ત્રિશલામાતા કૃષ્ણે જનમિયો, જાણે પૂનમનો ચંદ / ઘરઘરમાં આનંદ... ઘરઘરમે આનંદ હૈ છાયા, ઘરઘર મેં આનંદ.

ત્રિશલામૈયા પુત્ર પ્રગટિયા, જૈસે પૂનમ કા ચંદ / ઘરઘર મેં આનંદ ॥ (ચાં)

ઘરને ગોળે દીવા પ્રગટિયા, કસેર-કુંડું રંગ બિઘડિયાં, ઘરતીકરે. અંતરનસથી પ્રસરી ધુપડાં કુંજકુંજ કોયલ કલ્લોલ, મસ્ત બની મારતિયાડોલ, રંગબેરંગી ફુલોડોલે. હયાંયસાં હિસાં મંજુલકુંડ, મીઠા રહુડે, ગાય પંખી વૃંદ... / ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો ઘરઘરમાં આનંદ.

પ્રવક્તા (M) — અને આ મહામર્ગાલકારી જન્મ-કલ્યાણક પછી ~

[શાંતિલાલ શાહ]

[રમમમ મપમ પનનની માં | ધની ધપમ મપધ -]

(D+p/ch) ગાન

(S/ch)

(F)

(P) પ્રવક્તા(M)

(P)

(S)

- ૦ આજને લાડ લડાવતી માવડી, દોડિયાની દોરી ખેંચતી 'તી,
સૂર મધુર મધુર સુગાવીને, હરનર અમૃત સિંચતી 'તી.
- ૦ "વીર થજે, ગંભીર થજે તું!" - આશિષ એવી આપેતી 'તી,
લખી લખી નિજ લાલનાં લોચન, વહાલ લરીને નિહાળતી 'તી.
- ૦ "પોઠને રે મારાં બાળ પોઠી લેજો, પેટ લરીને આજ; [શાંતિશીલ શાર]
- કાલે કાળાં બુદ્ધ ખેલાશે, દ્યોર કરમનાં બુદ્ધ ખેલાશે, સુખા રાગું ક્યાંય ન રહેશે.
- [- અને સાડા બાર વર્ષની દ્યોર સાધનાના કાળમાં પ્રભુ કરેલું સુધાના
છે એ તો આગળ નેઈથું -]
- ૦ આલમાં ઉમેલ ચાંદલો ને ત્રિશલામાતને આલ્યાં બાળ [અધરચંદ મેચાળ]
- બાળુડાને માત હિંચોળે, દૂર કરમના કુંઝરા ડોલે, ધ્યાન ડુંગરા ડોળે, વર્ધમાનને નિહરું બાધે.
- ૦ "સૂઈ જ રે, આ મારાં બાળુ!" ૦ "સો જા રે... સો મરે વાલ!"
- ૦ "તુમ સો જાસો | મૈં ગારું (2) સો જાસો... સો જાસો |

વ્યાં જીવનં કે શુભાં મેં પ્રતિક્ષણ જાતે જાતે હો... [મહાસ્ત્રી વમ્ભી]

ઠહશે સુકુમાર | ગાલા કર મોતી મેં પથ મેં પોલાકું... સો જાસો...!"

પ્રવક્તા(M)

ત્રિશલામૈયાએ તો પોતાના અતિ સુકુમાર સુકોમળ વીર પુત્રને સુમધુર
સ્વરે હાલરડાં ગાઈને જીવનપથમાં મોતી બિછાવવાની લાખના કરતાં
સુપડાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો.....

પ્રવક્તા(F)

પણ એને ક્યાં ઊંઘવું હતું? એ તો જગાડવા આવ્યા હતા આત્મ-
ચેતનામાં: સ્વયંને અને સમસ્ત જાતને! એનું આવાહન હતું ~

(P) મંત્રદોષ(M)

"જૈં જાવરુકા ઉપયોગવન્તા.....

કડિા મા પમાયણ...! સમયં ગોચમ્! મા પમાયણ...!"

[કિતરદયચન સંગ]

"હે જીવ! પ્રમાદ છોડી જગત થા...! જગત થા...!! નહીં તો રત્નચિંતામણિ
જેવો આ મનુષ્ય દેહ નિર્લભ્ય જશે...!!!"

[કેશીમદ રત્નચંદ્ર]

(અનુચ્છદ નિષ્કૃણ)

પ્રવક્તા(F)

વર્ધમાનના જન્મસમયથી જ "શ્રી" તેમજ "આત્મશ્રી"ની વૃદ્ધિ એમનું
વિદ્યાશાળામાં ગમન, ઈન્દ્રિય ત્યાં આગમન ને પ્રશ્ન-પૂરણમાંથી "જેનેન્દુ"
વ્યાખ્યાનું સર્જન - આ ઘટનાથી વિદ્યારુ પંડિત પણ બન્યા ધન્ય ને
આનંદવિભોર...! વિદ્યાપ્રતિલાના આવા અસાધારણ પ્રસંગો જોવા જ
અહિંમત રહ્યા વર્ધમાનના અલૌકિક બાળ-પરક્રમ પ્રસંગો... (દિવંદુ તેથી વધી
તેમને નામ આપું - મહાવીર!) એના બાળગોઠિયાઓ પહોંચ્યા છે ત્રિશલામૈયાપાસે -

(S+p/ch) બાલ-ધૃંદગીત

૦ "માડી | તારા કુંવરની કુંવરી શી વાત? એ ત્રિશલા | તારા કુંવરની.....
સોમાં અનેાળી એની જાત, લલરી એની લાત... એ મહી | તારા...

← એક દી' અને બાળ સૌ રમત રમતાં તો, ગમત કરતાં લા, નીડખો ત્યાં મોરો સાપને દેખી અને નાસવા રે લાચાં, જોલી ઉઠ્યાં બાપ રે બાપ! સાપ! ત્યાં તો તારો લાડીલો ફાળ ભરી દોડ્યો, ને ઝાલી લીધો પંખમાંય, દારડાની જેમ અને પકડીને ડોકિયો, ધૂળયો નહીં અને હાથ! જો મોરો!"

પ્રવક્તા (M/F) :- સર્પનું રૂપ ધારણ કરી આવેલા એ દેવે થાકીને પછી શું કહ્યું? કવિત્વ-પંક્તિ (M) :- "રૂપ પિશાચનું ધરેલા દેવે, વારને પાઠ બસાડ્યો, નાનકડા બહાદુર મુઠ્ઠી મારી અને, ઘરતીમાં ઘરબાવ્યો." [શાંતિનાથ મહારાજ]

(F) - સાપ, પિશાચ, દૈત્ય અને બીજા પ્રસંગમાં હાથી - સંલુન પોતાના બાળપરાક્રમથી વર્ધમાન કુમાર વશ કરતા રહ્યા.....

ગીતપંક્તિ (M) :- એ... હાથી-સર્પ-દૈત્યને કાળમાં લગાવ્યા, શીખવ્યા અભયના પાઠ રે..

પ્રવક્તા (M) - બાલ-કિશોર-કુમારો વસ્થા વાતી... યુવાવસ્થા આવી... અભય મહાવીર પ્રભુ! "

અંતરણ તો વર્ધમાન કુમાર અલિપ્ત છે, પરંતુ 'લોગાવણ' કર્મ હજી અવશેષ છે, માતા-પિતા પ્રત્યેનું ભક્તિ-કર્તવ્ય હજી શેષ છે, યશોદાનુ સ્નેહકાળ પણ હજી બાકી છે - !

પ્રવક્તા (F) - અને રાજકુમાર મહાવીરે, માતાના આગ્રહથી, પાણિગ્રહણ કર્યું. યશોદાનું... નોંડે અભય માન્યતા અનુસાર તેઓ અધિવાહિત જ રહ્યા હતા. આ વૈભવપૂર્ણ ગૃહસ્થાશ્રમમાં પણ પ્રભુ તો રહ્યા છે જળક્રમણ વત્ - પોતાના એ જીવનાદર્શ અનુસાર:

સૂત્રધોષ (M) - "જળમાં, પંકમાં જન્મ લઈને પણ જેમ ક્રમણ જળથી અલિપ્ત રહે છે એ જ પ્રમાણે આત્માથી પણ સંસારમાં રહેવા છતાં સંસાર વાસનાથી અલિપ્ત રહેવાનું છે." [આચાર્ય સૂત્ર]

ગીતપંક્તિ (F) - "વૈભવમાં એનો વાસ છતાંય જળક્રમણની જેમ રહે, ભાગી છતાંય જોગીની જેમ જ રાગી છતાંય વિરાગી રહે." [શાંતિનાથ મહારાજ]

પ્રવક્તા (M) - આ આદર્શોનુસાર જીવાતા પ્રભુના ગૃહસ્થાશ્રમમાં પુત્રીરૂપ પ્રિયદર્શિનું આગમન -

(F) - પત્ની યશોદાનું ધર્મમાગમિમાં દલીકરણ -

(M) - સારાથે પરિવારનું નિત્ય આત્સંગમય ધર્મજોડન -

(F) - પોતાના ભાવિ સિરાગી જીવન માટે પત્ની-પુત્રીને માનસિકરૂપે તૈયાર કરવા -

(M) - અને ઉપકારક ધૂળ્ય માતા-પિતાનું સ્વર્ગ-ગમન -

(F) - આ સર્વ અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ ઘટનાઓની વચ્ચે પણ લગવાનું મહાવીરનું આત્મ-ચિંતન તો સદા ચાલતું જ રહેતું :-

ધોષગાન(મ) : "હું કોગ, હું ? હું કોણ ? હું ? કોડહમ ?... કોડહમ ?
હું કોણ ? હું ? ક્યાંથી થયો ? શું સ્વરૂપ છે માટે ખરું ?
કોના સંબંધ વળગ્યા છે ? રાખું કે એ પરહુ ?"

કેડરે ક્યાંથી ? આત્મરૂપે ક્યાંથી ?
કોડરૂપે હું આવ્યો કે દેહરૂપે ક્યાંથી ?
પૂર્વથી આવ્યો કે પશ્ચિમ ક્યાંથી ?
તેલથી આવ્યો કે અધાતુથી ?

પ્રવક્તા(F) : વીપ્રતર બનતા જતા એમના આ આત્મચિંતનના પ્રત્યુત્તરમાં તેમને દીર્ઘકાળથી અંતરબિડેથી પોઝારી રહેલ એક સાદ-એક દેવનિ સંભળાય છે -
- એ સાદ, એ દેવનિ, એ અપાજ, કે જેમાં એક માંગ છે, એક આહવાન છે, એક નિર્મત્રાય છે ~

સૂત્ર ધોષ : "જે ભૂં જાણડ, સે સવ્વં જાણડ ।" - જે એકેવે, આત્માને જાણી-ઓળખી લે છે, તે સમસ્ત વિશ્વને જાણી લે છે.... આપ સ્વયંને ઓળખ, સ્વયંને પ્રાપ્ત કર.... !

જો આત્મા જાણે તો સર્વજ્ઞ
[અચારંગ સૂત્ર]

પ્રવક્તા(F) : ~ અને આ સાદને સાંભળીને વર્ધમાન વ્યાકુળ બની બેઠે છે, એમની છતપચાટ તાલવિધી જાગી ઊઠે છે, એનો એ પ્રત્યુત્તર આપવા દરિછે છે, સ્વયંને શોધવા, સાધવા, સદાને માટે પામવા અંજે છે.... !

પ્રવક્તા(મ) : ના, વેશાલીના રાજમહેસરા (રહીને) પોતાના આ આત્માને પામી વધી શકાતો..... મહેસોમાં સાર્ધના ? વૈલપ-વિલાસોમાં, સીમામાં રહીને અસીમની, અનંત આત્માની આરાધના ?.... અસંલપ, હવે એ અસંલપ, અસંલપ... હવે તો છોડી હઈ સર્વ સંગ-પરિગ્રહ, રિજાતા-પીડાતા જગત માટે દાન હઈ લુંટાવી દિયું સર્વસ્વ, વન વન ભરતી નિરોધી દિયું કંચન સમું તુન, ઓગાળા દિયું મહાભૂત મન, ને સર્વ કંઈ પરિત્યાગીને નીકળી પડ્યું બની અસંગ... ! ત્યારે જ પમાશે પૂર્ણ, પરિશુદ્ધ, પરિમુક્ત નિજાત્માનું દર્શન (કેસ તને ક્યા કીયા) લેન-આવી....

આરંભે લેઈ

પ્રવક્તા(F) : આ સુસ્પષ્ટ આત્મચિંતનથી દેખાયો એમને 'શુદ્ધ-બુદ્ધ-ચેતન્ય'નું સ્વયંજ્યોતિ સુખધારા જેવા સ્વાત્માની પ્રાપ્તિ માટેનો હવે કેવળ એક જ માર્ગ-સર્વસંગ પરિત્યાગ.... ! આંતરિક ભાવદશાલરિલા આ વીરોચિત સર્વસંગપરિત્યાગના અવસરની પ્રાપ્તિ માટે એ પ્રતીક્ષા કરતા રહ્યા ~

અરુલગાન : (મ) [પ્રતિદેવનિ-ગાન]

"અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ? ક્યારે થઈશું બ્રહ્માંતર નિવૃત્તિ ને ;
સર્વ સંબંધનું બંધન તકિલા છેદીને વિચરશું કવ મહત્ત્વરૂપને પંથ ને... (શ્રીમદ્ ૨૭-૫૬૭)
પૃથ્વી પર જ નહીં, બેદર્શ આત્મચેતનાકાશમાં વિહર્યાનો અપૂર્વ અવસર ૦"..... !

પ્રવક્તા(મ) : - અને 'લોગિકલ' દેવો દ્વારા પાગ ધમચક્રપ્રવર્તનાર્થે અપાયેલી સ્મૃતિ-ચિન્તિ અને વર્ષભરના અપાર, અપરિમિત 'દાન' પછી એને આવ્યો અપૂર્વ અવસરનો એ દિવસ - સ્વયંને સર્વગ્રાં સંપૂર્ણ સમગ્રતામાં સાધવા-પામવા માટે જવાનો, સ્વની સાથે (સર્વના કલ્યાણાર્થે વિહર્યાનો, શીક્ષાકલ્યાણનો - અપૂર્વ અવસર !)

'સર્વ'ના - વિશ્વના ઉલ્લાસાર્થ વિહરવા-વિચરવાનો / મહાભિનિષ્ક્રમણનો
પરમ ભાગ્યવતી દીક્ષાનો - દીક્ષા ઉલ્લાસકારનો - અપૂર્વ અવસર....!

છા

પ્રવક્તા(F): એ પરમ પાપન, સવડિલ્યાગકર દીક્ષા-ઉલ્લાસ.... એના એ
વિશાળ, ભવ્ય, અનેકકુમિળી શોભાયાત્રા.... તેમાં બહારથી બંધુ રાજ
નંદિવર્ધન અને અંદરથી શક્તિનુ કારા સુનિમિત્ત વિરાટ 'ચંદ્રકાંત'
શિબિડા.... અને તેમાં કુલવૃદ્ધાઓ વચ્ચે વિરાજેલા અને સર્વેની
વંદના - અનુમોદના ગીલતા રાજકુમાર વર્ધમાન....!

પ્રવક્તા(M): અને એને આ શોભાયાત્રાનું જ્ઞાતખંડવનના અશરોઉપક્રી
નીચે ખાવી થંભવું, વર્ધમાનકુમાર કારા સર્વ દેહાલકારોનું
ઉતારવું, હંસલક્ષણ સહીમાં તેનું ગ્રહણ થવું... પંચમુષ્ટિ
કેશભોજ કારા શૈભ-શોભાપત્ તેમના તેજપુત મસ્તકનું શોભવું.
..... સ્વયં જ સામાયિક પ્રતનું ઉચ્ચારવું.... સર્વ દેવ-મનુજગણો
સ્વન્ન-પ્રન્નજનો કારા "ધન્ય ધન્ય મેલુ" ના અનુમોદના નાદો
અને નયદોષોનું ગુંગા ઉડવું અને દિવ્ય સુરપુષ્પાનું વરસવું...
અદ્ભુત અદ્ભુત, અત્પૂર્વ (હુ) આ દશ્ય....!

પ્રવક્તા(F): તેમનો આ સર્વસંગપરિત્યાગ-અને તે પાછા 'એકાદી' જ, સ્વયંસ્વાકૃત
'સ્વાધીનત્યાગ' હતો, 'પરાધીન-ત્યાગ' નહીં!

સૂત્રપંક્તિગાન:(M) " - એ સ્વાધીન ત્યાગમાં: (અનુક્રમ)
વર-ત્ર, ગાંધ, અલંકારો, સ્ત્રીઓ ને શયનાસનો
પરાધીન-પાત્રો ને ત્યાગે, ન તો ત્યાગી ને બને;
(પાત્ર) ને પ્રિયકાન્ત લોગોને, પાત્રીને અપગા કરે,
ત્યારે જ ત્યાગી તે ખરે "....."

[- દશાષ્ટકાલિક સૂત્ર : મુનિશ્રીસંતબંધન....]

સદ્ગુરુવાણી યોષ : (F) " મહાવીરે ... કંચનવર્ણ કાયા, ચરોદા નેવી રાણી, અઢંક સામ્રાજ્ય-
-લક્ષ્મી અને મહાપ્રતાપી સ્વન્ન પરિવારનો સમૂહ છતાં તેની મોહિનીને
ઉતારી દઈ, જ્ઞાનદર્શનયોગ પરાયણ થઈ (એણે) ને અદ્ભુતતા દર્શાવી છે
તે અનુપમ છે....." [- ભાવનાભોધ ઉચ્ચેદશત : શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર]

પ્રવક્તા(M): આમ આખરે

ગાન: "સર્પની કુચિળી માફક એક દી' આ સંસારનો ત્યાગ કરે,
(M) મહલ-મહેલાનોમાં વસનારો હવે જંગલ જંગલ વાસ કરે!" [શાંતિલાલ-શ્યામ]

પ્રવક્તા(મ): { જંગલ જંગલ વાસ —

સર્વસંગપરિત્યાગના (આ) વનવિહારમાં હવે જસ એકલા, અસંગ, એકાકી વિચરવાનું — ગિરિગુફાઓ કુદ્દાઓ ને સ્મશાનો-ખડ્ગોમાં ... વાઘસિંહ સંયોગોમાં ... દોર પરિવહો-ઉપસર્ગો-પ્રતિકૂળતાઓ પરચે :... સર્વત્ર આત્મભાન-પૂર્વકે, અપ્રતિબુદ્ધપણે, સતત સંગપણે વિહરવાનું — સિંહવાત્ર ને લાઈડ પકડી પત્ / ... ક્યાંય કોઈ પસદગી નહીં, ગામો-આગામો નહીં, પરિ-સ્થિતિઓનો લેશમાત્ર પ્રતિબંધ નહીં // *choiceless, conditionless, AWARENESS : observed everywhere in the Deep & Deep all-pervading, infatuation & hatred-less, SELF, ABSOLUTE SELF* // એ પરમ નિઃસંગદશ્યમાં નિષ્કંદ, નિષ્કંદ આત્મવિહાર — મુક્તવિહાર બાહ્યોત્તર ઝાંઝિવિહીન વનવિહાર દર્શિઆમે (ધેલા) પંચમજ્જાનને પામવાનું એક જ લક્ષ્ય : "કેવળ નિગમ્યભાવનું અખંડ વર્તે જ્ઞાન કહીએ કેવળજ્ઞાન ને, દેહજતાં નિવર્તિલો."

(દોષગાન)

ધ્વિ

[આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર : શ્રીમદ્ રામચંદ્રમ]

પ્રવક્તા(ર): આમ પ્રભુને થયો સર્વસંગપરિત્યાગ ... વીત્યો દીકરા-કુલ્યાણક પ્રસંગ... — પસાયન કરીને નહીં, ક્રામા, સમજવર ને સ્નેહપૂર્વકે, પૂર્વતેયોરી સહ ને સર્વ સંસાર-ઋણો કર્તવ્યો સંપન્ન કર્યા બાદ લેવાયેલી આ ભાગવતી દીકરાના સમયે જન્મજત ત્રણ જ્ઞાનથી મુક્ત વર્ધમાન મહાવીરને થોથું "મનઃપર્યવેશાન" (સર્વના મનોભાવોને જાણી શકાય એવું જ્ઞાન) ઉત્પન્ન થયું. અને પ્રભુ ચાલી નીકળ્યા પોતાના આત્માની સમગ્રતા ને પૂર્ણતામાં પ્રાપ્તિ કરાવનાર આ એમના ધીક્ષિત પંચમ જ્ઞાન અને પંચમ ગતિ મોક્ષની, મોક્ષમાર્ગની, શોધમાં — અનંત, અજ્ઞાત આત્મપથ પર — એકાકી, એકલા, અસંગ... (Instrumentals: soorhandet +)

પ્રવક્તા(મ): આ સર્વસંગપરિત્યાગના સમયે, આજમુદ્ધી જેમને માનસિક રીતે તૈયાર કર્યા હતાં એ પત્ની ^{યશોદા} અને પુત્ર ^{ક્રિષ્ણ}ની અંતર્દેશા કેવી રહી હશે? એમના અંતરમાં ત્યારે કેવા ભાવ, કેવા આંદોલન જઈયાં હશે? વનવાસી લક્ષ્મણની 'ઉપેક્ષિતા ભવિલા', મધ્યરાત્રિના સમયે ગુપ્ત રીતે મહાભિનિષ્ક્રમણ કરી ચાલ્યા જનાર સિદ્ધાર્થ-તથાગત ગૌતમબુદ્ધની (વિરહિણ) પત્ની યશોદેરા અને પશુશુદ્ધિરસાર્થે તોરણથી જ પાછા ફરી ગયેલા નેમકુમારની વાગ્દત્તા રાખુલ — આ સર્વેની મનોભાવનાઓની તુલનામાં ગર્દર્ભચેતા યશોદાના મનોભાવો લો સૌથી નિરાળા, સોધો ઉચ્ચ જ રહ્યા હશે (ને)... ?

ધ્વિ

પ્રવક્તા(ર): વિચાર જોડે છે — વાસ્તવમાં ભગવાન મહાવીરના જીવનમાં — તેમના ઉદાત્ત, લવ્ય સાધનામય જીવનનાં નિર્માણમાં (સમાનર્થમાં) યશોદાનું મૂક યોગદાન શું હશે (એવું) કહી શકે? (passive... instrument...) અને નારી-ઉદ્યારક, ભાવિમાં મનુષ્યવૃક્ષમાં

(આલિંગન + માલવી બંને રૂપે)

નારીને ગોરવલયુ સ્થાન અપાવનારા પ્રભુ વીરે પોતાની (જ) આવી મહાન અર્ધાંગિની માટે કશું વિચાર્યું હશે ? કે — (એમણે—)

પ્રવક્તા (જ): (ક) "હું દેહાદિ સ્વરૂપે જ્યાં અને દેહ-સ્ત્રી-પુત્રાદિ કોઈ મારાં જ્યાં" — એવી સ્પષ્ટ, તીવ્ર આત્મલાવના ફારા રાગ-કેષન અને સંસારનાં પુલ્પવત્ કોમળ (કાપા દીર્ઘા) બંધનને કાપ્યાં હશે ?... "સારાંયે સંસારમાં નાચક રૂપ રમણીને (રમણો પ્રત્યેના આસક્તિને) કેવળ શોકસ્વરૂપે માની દેવી યશોદાનો ત્યજ કશો હશે ?

ગાનપતિ (દમ) "સમજા આ સંસારમાં રમણી નાચક રૂપે, એ ત્યાગી ત્યાગ્યું બધું, કેવળ શોકસ્વરૂપે."

[શ્રીમદ્ રામચંદ્ર]

પ્રવક્તા (દમ) — પણ દેવી યશોદાએ — એ સમુજ્જત અર્ધાંગિનીએ પોતે શું વિચાર્યું હશે ?

કાવ્યગાન: "જે દિવસે મહાવીરે પોતે, ત્યાગી થવાનું કહ્યું હશે; દેવી યશોદા દિલમાં તમારા લેવાં જતે શું થયું હશે ?

પરંતુ ત્યારે જાણ હતી કે પ્રીતમ છે વેરાળી ?

એવો જરી એ ખ્યાલ હતો કે તમને જશે એ ત્યાગી !

જાણીને તમે રાગ થયેલા કે દિલમાં દુઃખ થયું હશે ?

એક તરફ છે પ્રેમ પતિનો, બીજી તરફ છે દીકરા;

એક દશ્યમાં લોગ દીસે તો બીજામાં છે ભિક્ષા

એનો વિચાર કરતાં મનમાં કેવું મંથન થયું હશે !

તમને નહિ જ્યાં દઉં સ્વામી' એવું કહી કહ્યું 'તું ?

કે 'સુખથી લલે સિંધાવો' એવું વોળા કહ્યું 'તું ?

વિદાય વખતે હર્ષ હતો કે છાનું રૂદન કર્યું હશે ?

✓ કદીય તમને થયું હતું કે પતિની સાથે જાઉં;

નેમની પાછળ રાગુલ ચાલી, એવી રીત નિલાયું !

કે જાનકી પુત્રી પ્રાતર ઘરમાં રહેવું પડ્યું હશે ?

(* પ્રિયદર્શિના)

✓ કોઈ ન જાણે દેવી તમારી કેવી હશે સમસ્યા ?

મહાન ત્યાગી પતિની પાછળ કેવી હશે તપસ્યા ?

અબોલ છે ઇતિહાસ તમારો, તમને શું શું થયું હશે ?

જે દિવસે..... શ્રીનિલાલ-શાસ્ત્રી સ્તવન મંગલમ

પ્રવક્તા (દમ): — એ અબોલ ઇતિહાસમાં લગવાનના બંને માતા દેવાનંદા અને ત્રિશલા ના જરૂર જ ઉચ્ચ સ્થાન શું યશોદાને પણ ન આપવું જોઈએ ?

ગાન

૨/

"ત્રિશલા દેવાનંદા બંને પ્રભુ વીરની માતા

શાસનના ઇતિહાસે બંને નામ અમર થઈ જતા.... →

❖ બ્રાહ્મણ-કાત્રિય જાતિ વંશના સંસ્કારો સિંચનારી

મહાવીર- વીરની પત્ની દેવી યશોદા, જેણે નામ ઉજાણું પતિના સુખને ડાકે જેણે નિજનું સુખ વિસાર્યું. આત્મવિલોપનની યશગાથા યશોદા સરજનહારી."

પ્રવક્તા(F) — ગમે તે હોય... પણ આત્મલીન પ્રભુવીર તો સ્વ-નિર્ધારિત સર્વ-સંગપરિત્યાગના પથ પર ચાલી નીકળ્યાં છે ... (pathetic music)

(BGM કુરુક્ષેત્રના રાત્રીના શિવરત્ન)

(લાવવિલોર કથન-સ્વર) ... પ્રભુની એ લઘુવિદારક વિદાયની ઘડી.....! એ જ્ઞાતજંડવનની ઘરામાં એમને ડગ માંડતા, આગળ વધતા અને અદેશ્ય થતા જોઈ પત્ની યશોદા, પુત્રી પ્રિયદર્શિના અને જંધુ નંદીવર્ધનના વિરહવેદના લચ્યા વિલાપસ્વર ગુંથ ઊઠ્યા —

પ્રકરુણતમ ગીતશ્લોક: (M) "ત્યા વિના વીર કયં પ્રજામો? ગોષ્ઠિસુખં કેન સહાચરામો?"

પ્રવક્તા(M) — "હે વીર! તમારા વિના શૂન્યસ્થ લાસના એ પ્રાસાદમાં અમે કેવી રીતે જઈએ? હે જંધુ! હવે અમને તમારી સાથેની ગોષ્ઠિનો આનંદ ક્યાંથી મળશે? કોની સાથે જેમને અમે હવે લોગ્ન કરીશું?"

પ્રવક્તા(F) — પરંતુ નિગ્રંથ, નિઃસંગ, નિર્મોહી મહાવીર તો ચાલી નીકળતા પ્રથમ પ્રસ્થાન સમયથી જ આ લીલા પ્રતિજ્ઞા કરે છે કે —

Echo પ્રતિજ્ઞા-ધોષ(M) (પ્રતિજ્ઞાનિ સહ) "બાર વર્ષ સુધી... જ્યાં સુધી મને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત નહીં થાય ત્યાં સુધી ન તો શરીરની સેવા-સુશ્રુષા કરીશ, ન દેવ-દાનવ-માનવ-તિર્યંચના ઔસર્ગોનો વિરોધ કરીશ, ન મનમાં કિંચિત્ માત્ર પણ ઉકેગ ઉઠવા દઈશ."

પ્રવક્તા(F) — અને હવે અહીંથી આરંભાઈ એમની આ લીલા પ્રતિજ્ઞાઓની કસોટી-સ્વરૂપ સાડા બાર વર્ષની આત્મકેન્દ્રિત સાધનાયાત્રા — જેમાં સ્વયં દેહની સહાય-પ્રાર્થનાનો પણ અસ્વીકાર કરી, બીજા અનેક લીલા પ્રતિજ્ઞાઓને પાલનમાં જોડતાં, પ્રભુ આગળ ચાલ્યા..... (Sorrowful ... Tense Effects ... Sound of clouds & wild Animals ... Sounds of Honors ...)

Echo પ્રતિજ્ઞા-ધોષ(M) (પ્રતિજ્ઞાનિ સહ) "હવેથી અપ્રીતિકર સ્થાનમાં નહીં રહું મદા દયાનમાં લીન રહીશ... મદા મૌન રહીશ હાથમાં જ લોજન લઈશ અને ગૃહસ્થોનો વિનય નહીં કરું"

S/ch ગાન P/Ch ધીર અરુએ દુમતો જાતો જોગી આ પગપાળો, માન મળે અપમાન મળે કે આપે લલે કોઈ ગાળો!

S/ch | P P. મારગ એનો જંગલ-ઝાડી ને કુંડક-ઝાંખરા પાળો, Ch કુંદ કુંદ વેળા સાથમાં રેતો મંજલી-પુત્ર ગોશાળો.

- P. આફત ને ઉપસર્ગની ફોજની ફોજ એને પડકારતી 'તી,
 Ch આંધી-તોફાન ને વીજડડાડે, ફૂદરત પામ લલકારતી 'તી।
 P. દેવ ને દાનવ, ને વળા માનવ, પરુ પંખી કંઈ કંખી રહ્યા
 Ch હસતે મુખડે તો ય મહાવીર, સહુનું મંગલ મંજી રહ્યા।
 P. દુઃખથી લેશ નહીં ડરનાર એ, સામથી દુઃખને ડારતો 'તો (૨)
 Ch સુખની શીતળ ઇંચ વળુને, દાવાનળે ડગ માંડતો 'તો (૨)
 P. લહાડના લહાડ વૃક્ષો પાગ એ પડછંદ ખની ધીર ધરતો 'તો (૨)
 Ch સહાય કરવા ઈન્દ્ર આલ્યા ત્યારે ઈન્દ્રને પણ વારતો 'તો। (૩)

[રાંભિલાસ શાસ્ત્રી]

પ્રવક્તા (M): ✓ અલય, અકુષળ અને અખેદ—સાધનાના આ ત્રણ આવશ્યક ગુણો સાથે સાધનામાર્ગે આગળ વધવા માટેના ત્રણ પ્રાથમિક જથો છે—આહાર-જય, નિદ્રાજય અને આસનજય—

— ત્યારે સાડાખર વર્ષની આ લાંબી સાધનાયાત્રામાં પ્રભુએ આહાર તો લીધો હતો જ કેટલો? દેહાતીત દશામાં, તે પણ!

નિદ્રા પણ કેટલી લાંબી? યોગ-નિદ્રા! સતત અંતરધ્યાનરૂપ નિદ્રા...

અને 'આસન'...? જે આસન પર સ્થિર થયા તેમાં કેવી અદ્ભુત, અપૂર્વ સ્થિરતા!! પૂર્ણ નારોગી મહાયોગી, યોગીનાથ યોગીશ્વર કયા યોગાત્મક નહોતો?

— અને ત્યારે તેમનામાં પ્રગટી હતી આત્માનુભૂતિની લાલી.... એ અરુણિમ આલા.... અલય-અકુષળ-અખેદયુક્ત પ્રસન્નતા, ગલન અંતરસાગરમાંથી નીકળેલાં એ આંનંદ-રતન... અને મોતીઓથી ભરેલો એ થાળ~

5 ગાથાશ્લોકગાથા (M): શુદ્ધ ભુદ્ધ્ય ચૈતન્યધન, સ્વયંજયોતિ મુખધામ;

દર્શ દર્શ

પ્રવક્તા (F): ✓ બીજું કહીએ કેલું, કેર વિચાર તો પામ! [શ્રીમદ્ રામચંદ્ર : આત્મસિદ્ધિ ૧૦૦]

— પરંતુ નિજધામનું પ્રભુનું આ ધ્યાન તેમનામાં નિમ્મય-વ્યવહાર, ઉપાદાન-નિમિત્ત, અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ—સર્વેનો સમન્વય સાધતું તેમને પાર લઈ જઈ રહ્યું કેવળ ને કેવળ નિજસ્વભાવ ભાળી. પ્રભુ આ સહજ, શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપની પોતાના મૌન કોરો ને લેવ્ય મુયોગ્ય ગુણોને પ્રતીક્ષિત કરાવતા રહ્યા.....

P/S/Ch

ગાથા (M): હું તો આત્મા છું જડ શરીર નથી... (B5 B2 મધ્યમકા)

શરીરાગાર રહી શરીર ન થાઉં, લવાગ જેમ જાગાઉં સહી

રતન-દીપ જેમ સ્વ-પર પ્રકાશડ, સ્વયં-જયોતિ છું પ્રગટ અહીં!

સ્વયં જયોતિ... સ્વયં જયોતિ... સ્વયં જયોતિ...!! [યો.યુ.ત્રી. સદમનંદધનમ]

P/ch

ગાન • હવે એસે કિશ કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધ-કેશ કે વાસી હૈં; હમ મહાવિદ્યે કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધાલય કે વાસી હૈં.

હમ સિદ્ધલોક કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધશિલા કે વાસી હૈં. / જહો રાગ નહીં ઓર કેષ નહીં; જહો મોહ નહીં ઓર શોક નહીં; હમ સિદ્ધો

પ્રવક્તા(F): — જે આત્મપ્રદેશમાં, જે આત્મલોકના ઉદ્વેગાગનમાં પ્રભુ અપ્રમાતપણે વિચરી રહ્યા હતા, જે આત્માને ઓળખ્યા અને પૂર્ણ સમગ્રતામાં પામ્યા તેઓ નીકળ્યા હતા, તે હવે તેમને પ્રાપ્ત થઈ ગયું હતું —

P/ch

દફ

ગાન • "સચ્ચિદાનંદો શુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી, હું આત્મા છું"

(F) — આ એ જ લાગ હતો, દેખાતો એ જ સાચો હતો, નવો આત્મલોક પ્રગટ થયો પ્રભુ મહાશક્તિવાનો, કામા અને નિરોધા સ્વેદ-ક્રિયાનો અનુભવ મોતી લઈ આવ્યા હતા, અન્યથા આવા વેર કષ્ટ, પશ્ચાદ્દેશ, ઉપસર્ગ જેવો શી? પ્રવક્તા(M): ... ક્રિયા હોય ત્યારે પાગ, બેડા હોય ત્યારે પાગ અને ચાલતા હોય ત્યારે પાગ સંપન્ન આ સજ્જા, સહજમમાધિમય, અંતરસ્થિત ઉપયોગવાત્સ આત્મધ્યાન — 'જયં વિદ્યે જયં વરે ...'

દફ

પ્રવક્તા(F) વિશુદ્ધ આત્મધ્યાન, દ્યોરાતિદ્યોર ઉપસર્ગોની વચ્ચે પણ અડોલ આત્મધ્યાન, જેમાં —

P

ગાન(M) "એક પરમાણુ માત્રની મજે ન સ્પર્શતા, પૂર્ણ કલંકરહિત અડોલ સ્વરૂપ જો; શુદ્ધ વિરજન ચૈતન્યમૂર્તિ અનન્યપ્રય, અગુરુ-સધુ, અમૃત, સહજદેશ જો."

પ્રવક્તા(M): આવા ઉપસર્ગો — પરિવહો વચ્ચે અને તપસ્થાઓની સાથે સાથે અપૂર્વ કરાયેલ ને વિકસેલ આયું અપૂર્વધ્યાન, મહાજનમાધિમય સતત, અખંડ આત્મ-સ્વરૂપ ધ્યાન...! પ્રાનવ દત્તિદાસે એક સાથે, અક્ષય ધારાવત્, આરતી સંખ્યામાં ન તો ક્યારેય ભૂંધું છે, ન સાંભળ્યું છે, ન કલ્પ્યું છે!! અજેડ, અકિતીય, અનુપમેય, અભૂતપૂર્વ!!!

પ્રવક્તા(F): બાહુબલી, ગજસુકુમાલ મહામુનિ કે સુધંકુમુનિ આદિનાં ધ્યાન પણ આવા દ્યોર ઉપસર્ગયુક્ત કે આરતી દીર્ઘ અવધિનો જો નહીં જ!

પ્રવક્તા(M) જ્યારે પ્રભુ વીરના અખંડ આત્મધ્યાનની — દ્યોરાતિદ્યોર ઉપસર્ગો વચ્ચે ચાલેલા આત્મધ્યાનની — કલ્પના પણ કાળજી કંપાવનારી ને રૂધાડાં ઊભા કરી દેનારી છે! ક્યાં મળશે જોવા આયું ધ્યાન?

પ્રવક્તા (M) — શૂલપાણિ યજ્ઞના રાતલરવા ઉત્પાત, ઉપસર્ગ અને પ્રલાને પ્રભુને આવેલાં સ્વરૂપ.

" (M) — ચંડકૌશિક બાગના દંશાલચ્ચા ઉપસર્ગ સમયે 'જુગજુ જુગજુ ચંડકૌશિકા।' ના મધુર અધોધન કારા એને કરાયેલું જાતિસ્મૃતિજ્ઞાન... (musical instruments)

" (F) ચોરાકના પહેરેદાર, રાઠ દેશના અનાર્થલોડો અને કૂપરના ગ્રામજનોએ આપેલાં

" મા(મોત કહ્યું ...

" (M) દેહભૂમિના પેઢાલ ઉધાનમાં સંગમક દેવના મેલ-લેલ કાળચક્ર, પાતચક્ર, સિંહ આદિના વીસ મરણાંત ઉપસર્ગો! (Sound: Tearing fabric)

પ્રવક્તા (F): સ્વારદેશમાં કઠિન ક્રમેનિ ઉદનારા હિલનાનાં ઉત્પાત...

11 (M): શાલશીર્ષગ્રામમાં દયાન-લીન પ્રભુને ત્રિપૃષ્ઠના લયની અપમાનિત શાણી કટપૂતના વ્યંતરીના શીતજળ-ઉપસર્ગ (અંતે લોકાયધિજ્ઞાન પ્રકટાયનારા) અને ગોચાળ કારા કાનમાં છ માસ રહેલા શરકટ વૃક્ષના ધારદાર ખીલાનું ઠોકીયું....!

11 (F): દયાનસ્થ પ્રભુનાં ચરણોમાં સુલરોએ પ્રગટાયેલ અગ્નિજ્વાળાઓ અને કૃત દ્વન ગોશાળક કારા છોડાયેલી તેજસિશ્યા!

11 (M): અરહંતક નવા પાખંડી જ્યોતિષીનો દલપ્રસંગ....

11 (F): પ્રભુ-માહિમાની સહુને પ્રતીતિ કરાવવાના હેતુથી ધનુ કારા સામુદ્રિક નિમિત્તરૂપ પુણ્યની મહાયતા.

11 (M): આવાં બે અનેક પ્રસંગો, ઉપસર્ગ-ઉત્પાતો, પરિવહો ને તપશ્ચર્યાઓ! પરંતુ જ્યં જ ગુણ-અપ્રકટ, એકાકી-અસંગ મોન આત્મદયાનપ્રવર્તન, સ્વયંની જ મહાય ભરેલું...!

11 (F): અન્ય કોઈનીય મહાય કે આધારની આવશ્યકતા ન ક્યાં હતી એ સ્વ-નિર્ભર પુરુષ-સિદ્ધ-પૂર્ણ પુરુષ-પુરાણ પુરુષને? કે નિની સ્વયંની આત્મશક્તિ જ હતી અવ્યાબાધ, અસીમ, અનંત....!

મંત્ર-સૂત્ર ઓષ (M): **"અહો! અર્જન વીર્યમયમ્ આત્મા!" (૩)**

(આચાર્ય યમ)

પ્રશ્નકતા (M): આત્માની આ અનંત શક્તિ પર જ તો સ્થિર થવાનું હતું, ચિર-વિકસિત અને પ્રસરિત થવાનું હતું - 'મહાવીર દર્શન', મિત્રિય દર્શન, પ્રભુનું સર્વોદય તીર્થ મહાશાસન...! આ અતુલ તીર્થ-પ્રવર્તન-ધર્મચક્રપ્રવર્તન નો જ તો ગુણગાન ગાવાનો હતા સુરાસુર, ધનુ-મહેનુ, બુધનન-અભુધનન.

૫ (ગાનપતિ) અખિલ ત્રિલુપનના સમસ્ત પ્રાણીગણ 'બુવનેશ્વર હે! મોચન કરો, વંચન શય મોચન કરો હે!' નું આ પ્રાણી કરતાં -

(સ્વાનુ સંગીત)

૬ શ્લોકગાન (F): **"વીર: સર્વ સુરાસુરેન્દ્ર મહિતો, વીરં બુધા સંપ્રિતા: । (શિખરિણી)**

વીરેણામિહત: સ્વકર્મનિચયો, વીરાય નિત્યં નમ: ॥

વીરાત તીર્થમિદમ પ્રપૂત્તમતુલં, વીરસ્ય ધોરં તપો ।

વીરે શ્રી-ધૃતિ-કૌતિ-કૌન્તિ-નિચય: શ્રી વીર મુદ્રં કિશ ।"

પ્રવક્તા (F): પ્રભુ વીરે પોતાનો અપરિમિત આત્મસામય્ય અને દૃઢ આત્મસંકલ્પના બળથી સહન કરેલા અનેકાનેક ઉપસર્ગોમાં ~

પ્રવક્તા (M): ~ મધ્યમ કુસાનો ઉપસર્ગ હતો ગોચાળ કારા કાનમાં ઠોકાયેલા ખીલાનો ને છ છ માસ સુધી કાનમાં જ રહીને પ્રભુને પીડતો રહ્યો અને વૈદ્ય કારા એ શલ્ય દૂર કરાતી વેળાએ થયેલી અસહ્ય વેદનાથી પ્રભુમુખમાંથી પાણ નીકળી ગયેલી ભયંકર યાસ!

પ્રવક્તા(F): — અને ઉત્કૃષ્ટ કક્ષાના ઉપસર્ગ હતા : સંગમકે દેવ દ્વારા કરાયેલ વૈશ કાળચક્ર-વાતચક્રાદિ ઘોર મચ્છાંત ઉપસર્ગ અને પ્રભુ પાછળ પાછળ ભક્તતા ગોશાલક દ્વારા કરાયેલ ભીમણ 'તેજસેશ્યા' અર્થાત્ પ્રચંડ, પ્રાણધાતક, અસીમ, ઉદ્ધૃત અગ્નિધારાનો ઉપસર્ગ ।

પ્રવક્તા(M): પણ 'અંતહીન નોહોતો અંધકાર' કહિન આઘાતે મોઝો બંધકાર' (સ્ત્રીજ્ઞસંગીત) અંધકાર સુધ્યાં અંતહીન થોડો જ હોય છે? જ્ઞાન-ધ્યાનના કઠોર આઘાતથી એ ભાંગવાનો જ ! ... અનાદિથી ચાલ્યો આવતો વિલાપ-અંધકાર પણ આ સુધી લક્યાનો હતો આ રત્નદીપવત્ સર્વ અને સ્વ-પર પ્રકાશક જ્ઞાનપ્રકાશની સામે ?... બહુ જ અલ્પ કાળ-ખંડ ગોષ્ઠ હતો હવે, કોઈ કોઈ સૂર્યોદયે એ અધિક તેજસ્વી એવા સુધ્યાત્માના એ કૌંસલ્ય-પ્રકાશના પ્રકટ્ય માટે ~

દર્શ

ગાથાગાન

" કોઈ વર્ષનું સ્થાન પણ, જગત્ત થતાં રામાય, નેમ વિલાપ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય ! " (સ્ત્રીમદ્ રાગવર્ણ: આત્મસિદ્ધિ ૧૪૪)

પ્રવક્તા(F): અને પછી ~

" (M): ધ્યાનલીન મહાતપસ્વી મહાવીર વિહાર કરતાં કરતાં કોશામ્બી નગરીમાં પધાર્યાં..... જ્યાં પ્રતીક્ષા કરી રહી હતી ~

" (F): ~ ચંદનજાળા.....!

" (M): અત્યંત અદ્ભુત છે ઇતિહાસ એ રાજકુમારીનો, વૈશાલી નગરીમાં વેચાયેલી એક નારીનો..... ગ્રંથો એના સાક્ષી છે — પાંચ માસ અને પચાસ દિવસના ઉપવાસી, લવિષ્યદર્શી પ્રભુ મહાવીરનો મહા અભિગ્રહ હતો (કે) ~

દર્શ

પ્રતિજ્ઞા-ઘોષ (M): " જ્યાં સુધી એક ઉચ્ચ કુળની, કર્મવશ દાસી બનેલી, મુંડિત કરેલ બંધી શરીરવાળી, અમુપૂર્ણ નેત્ર અને હાથમાં અડદના બાકળા લઈ ઊભેલી અબળા લિટ્ટા આપવા માટે કાર પર પ્રતીક્ષા કરતી ન મળે, ત્યાં સુધી કોઈની પાસેથી લિટ્ટા ગ્રહણ નહીં કરું. "

પ્રવક્તા(F): એ જ મહાલાગ્યવહી નારી હતી આ ચંદનજાળા ~

ગીત

ગીત : ચંદનજાળા ! તારો અદ્ભુત છે ઇતિહાસ... એ ઇતિહાસના પ્રક્રમ પ્રક્રમ પર પ્રકારે દિવ્યપ્રકાશ. એક દિવસ હતી રાજકુમારી, રાજમહેલમાં તું વસવારી, દાસી થઈ વેચાઈ તો યે થાતી ના ઉદાસ ! ~ ચંદનજાળા !

વાર પ્રભુને દીધી લિટ્ટા, પ્રભુએ પ્રેમ આપી દીક્ષા,

મુદ્ધાના દીવડાથી દિલમાં, કરી દીધો ઉજાસ ! ~ ચંદનજાળા ! (શાંતિભાવ થાઉં)

દર્શ

પ્રવક્તા(F): — આમ ચંદનજાળા જેવી અનિદ દુઃખી છતાં લવિનાંરીઓને ઉદ્ધારતાં સાધનાપાર્ગે દોરતાં, ગોશાળા-સમ ઉપસર્ગક્રિયાઓને પણ કુમા કરતાં, અને ઉપસર્ગોની હારમાળાઓને પાર કરતાં ધ્યાનલીન મહાવીર, નિગ્રંથનુપનના સહાધાર

મહામાર દરશન-૩૫

(કેવળજ્ઞાન કલ્યાણ)

(Echo-emo. expression)

ધ્વિ

વધેને અંતે એક દિવસ..... આવી પહોંચ્યા પોતાની ઉદ્દેશ્યસિદ્ધિના,
અંતિમ આત્મસિદ્ધિના કાર પર (Echo. expression)
પ્રવક્તા (M): (superb ectyical expression) વૈશાખ શુક્લ દસમીનો દિવસ, જિતારીશુની
નંકમ, એ ધીમે ધીમે નમી રહેલી બપોર એ તુમલક ગ્રામ
.... એ ત્રાજુવાલુકા નદી શ્યામાક નામક ખેડૂતના ખેતરની એ
શ્યામલ ઘરતી અને એ જ શાલગું વૃક્ષ !
(F) આ જ આ જ ^{શાલ} વૃક્ષની નીચે, ગોદોહિકા આસનમાં

(સામ્યવાન)

‘પૃથક્ત્વ વિતર્ક વિચાર’ ના પરકોટિના શુક્લધ્યાનમાં લીન નિગ્રધિ
(M) મહાવીર ! "લિન પું સર્વધી, સર્વ પ્રકારે, લિન પું... (૨)" (સહનનંધનમ)
આત્મધ્યાનના આ મહાસાગરના ઊડાણમાં એમને આ સ્પષ્ટ, પારદર્શી

અનુભૂતિ યોધ: (M/F) (પ્રતિધ્વનિ)

અનુભૂતિ યોધ: "શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યધન... કેવળ નિજ સ્વલાપનું અખંડ વર્તે જ્ઞાન... આત્મલાપના લાપતાં"
"પરે, શબ્દોના કોલાહલથી વિચારોની હલચલથી થંભી ગયા છે
એક શાંત, સ્મિગ્ધ નીરપતામાં અનેક પ્રહર ... (મારો એ કાળખંડ)
મનચાહું એકાંત છે ત્યાં હું હું, હું = સ્વયંનું, સ્વાત્માનું અસ્તિત્વ
અને સાથે છે એક પ્રશાંત મહાસાગર સ્વાત્મ શુદ્ધ સ્વરૂપનો મહાસાગર,
જેના અતલ ઊડાણમાં છે ચન્દ્રવત્ નિર્મલ સૂર્યવત્ વ્યાપ્ત, સાગરખા
ગંભીર 'ચંદ્રેસુ નિમ્મલચરા, આરચેસુ અહિં પયાસચરા, સાગરચરાંનીરા'
એવી સ્વર્થ હું જ, કેવળ હું, ચૈતન્ય સ્વરૂપી જ્ઞાતા-દેહા હું = આત્મા ...
શુદ્ધ, બુદ્ધ, ચૈતન્યધન આત્મા

[સ્વ.ક. પાતુલ રોલયા : 'પાતુલ પ્રચન' + ભોગસ્સ મહાસૂત્ર]

P દ્યુન.ગાન: "શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યધન, સ્વર્થ નયોતિ સુખયામ (૨)"
S + (સલામવદન). "કેવળ નિજ સ્વલાપનું અખંડ વર્તે જ્ઞાન, કહીએ કેવળજ્ઞાન તે દેહ છતાં નિવહિ."
P "સચ્ચિદાનંદો શુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી હું આત્મા હું... (૨)"
S "આત્મલાપના લાપતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે ... (૨)"

અનુભૂતિ યોધ: (M) (Echo voice) "હું આ સર્વ સંગો-સંબંધોથી સર્વથી લિન, કેવળ ચૈતન્યસ્વરૂપી
જ્ઞાતા-દેહા આત્મા હું : ચિત્તુદ્ધ, સ્વયંરૂપી, અસંગ. મારો આ પરિશુદ્ધ
આત્મા જ પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે-અજ્ઞા સો પરમાજ્ઞા... સ્વોડહ, સર્વથી
નિવોડહ ... શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપોડહ ... !"

(B.C. Super. Imp. Echo. Voice)

"સચ્ચિદાનંદો શુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી હું આત્મા હું... (૫૨)"
"આત્મલાપના લાપતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે ... (૫૨)"
(massive instrumental representation)

(બદન: આત્મલક્ષણા'કૃત)
 પ્રવક્તા(F) — અને પોતાના આ અસંગે આત્માનું એ ધ્યાન સિદ્ધ થતાં જે પ્રસ્ફુટિત થવા લાગી પ્રભુના વદન પર (અવતરપર) પ્રફુલ્લ પ્રસન્નતા, કાયા પર કુંચન સમ કાંતિ, શ્વાસોચ્છવાસમાં મુગંધ, વાણીમાં માધુર્ય, વાતાવરણમાં પરમ પ્રશાંતિ, આકાશમાં દિવ્ય સંગીતની સ્વરાવલિ અને આત્મામાં એ સર્વદર્શી, પરિપૂર્ણ પંચમજ્જાન — અનંત, અનુપમ, નિર્વ્યાધાત, નિરાપરાગ, સંપૂર્ણ એક — કેવળજ્ઞાન ને કેવળ દર્શનની દિવ્ય વ્યોતિ. (Dhamma Chakka Sutta, Mahavira)

સૂત્ર-શ્લોક: "જે છાં જાણદ સે સર્વ જાણદ" "નેગે આત્મા જાણ્યો, તેણે સર્વ જાણ્યો" (આચાર્ય: નિ. પ્ર.)

પ્રવક્તા(M) — નિગ્રંથિ મહાવીર હવે રાગક્રેવાદિ બધી ગ્રંથિઓને સર્વથા છેદી-લેદીને બળ ગયા(છે) આત્મજ્ઞ, સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, વીતરણ અચિહંત તીર્થંકર લગ્યાં! એમનાં દર્શન અને દેશનાનાં સ્વપાત્ર મારે~

પ્રવક્તા(F) — દેવોનાં વિમાન ઊડ્યાં, માનવોના સમૂહ જમડ્યા, પશુઓનાં ઘૂંટ ઊડ્યાં..... દિવ્ય સમવસરણ રચાયાં, અંદર પ્રતિહારી સેવામાં ચાલ્યા, દિવ્યલ્લનિ અને દેવ-દુંદુભિના નાદ ગુંગ ઊડ્યા...!

પ્રવક્તા(M) — પરંતુ આ એ હજુ હતા સર્વજ્ઞ પ્રભુનાં બાહ્ય વૈભવ.....! જ્યારે એમની આંતરસંપદા-એમના અનંત અનંત જ્ઞાનમય આંતરવૈભવ તો હજુ લિપ્ત હતા, શબ્દાતીત અનુભવજ્ઞાનમય ને અનહદ-અનાદતગ્જ્ઞાનમય હતા!!

ગાથાવાન: "જે બિનદેહ પ્રમાણ ને, સમવસરણાદિ સિદ્ધિ, જે વર્ણન સમજે નિમ્બ, રોડી રહે નિજ બુદ્ધિ" (શ્રીમદ રામચંદ્ર: આત્મસિદ્ધિ)

પ્રવક્તા(F) પ્રભુના એ અનંત આંતર વૈભવ — આત્મવૈભવનું સ્વરૂપ બહાનિ તો માત્ર અનુભવગમ્ય જ! (89 પાર્શ્વગાથાવાન: "દેહ છતાં જેની દેશ વતે દેહભાગ.....")

પ્રવક્તા(M) બાહ્યાંતર નિગ્રંથિ દશામાં, દેહ છતાં દેહાતીત દશામાં જે ગાથ થયું હતું તેમાં બહાર-અંદરની બધી જ ગાંઠોને-સર્વ સંગો સંજંધોરે છેદી-લેદીને પંચ પ્રમાદો ને વિષય-ક્રુપાઓને સર્વથા ખંજરી નાખી ચૂંત્ય કરીને, મોન-મહામોન-ત્રિવિધ મૌન ધરીને, મનથી તો મૂર્છા મુક્ત થઈને પ્રભુ છત્રસ્થ અને કેવળજ્ઞાન-પ્રાપ્ત બંને અવસ્થાઓમાં સતત, સર્વત્ર આત્મદશામાં જ વિચરતા રહ્યાં! ચરણો ને વિચરણો પૃથ્વી પર છતાં, ને દેહની અંદર વસવા છતાં, એમનો દિવ્ય વિહાર તો ઊર્ધ્વગગનમાં! બાહ્યપથ ઘરતી પર, અંતર્પથ આકાશ માં! બાહ્ય અને આંતરિક, નિમ્નમય અને વ્યવહાર, આ જગતની સમસ્થાઓ અને પરલેહના ગાંતવ્યો-એકેયની ઉપેક્ષા નહીં, બંનેનો સમાવેશ — 'જ્યાં જ્યાં જે જે ચોગ્ય છે'ની વિચિત્રદેહિમાં. પરંતુ ^{સ્વચર્યા} દેહિ તો સદા ઊર્ધ્વ ને ઊર્ધ્વ — એ સિદ્ધ્યસોડ લાણી કે જે એમનું અંતિમ ગાંતવ્ય છે, જ્યાં અંતે એમને પહોંચવાનું છે!

૬૬

૧૩/૫

આનંદગાન :

૬૬

૬૬

સતત એ જ સંચરણ, એ જ સ્મરણ, એ જ દર્શન— આત્મપ્રદેશનું, શુદ્ધતા-પ્રદેશનું, સિદ્ધિપ્રદેશનું દર્શન, આનંદ દર્શન, એ દિવ્યપ્રદેશમાં વહેતી આનંદગંગાનું અહીં પુસતા પોતાના આત્મપ્રદેશમાં અપતરણ ~ આનંદગંગાનું ગાન :
 "આજ મારા આત્મપ્રદેશે, આનંદગંગા ઉલસી રે;
 જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટી સર્વાંગે, દષ્ટિ-અંધતા વાગસી રે.... આજ મારા.
 અદ્ભુત આત્મ-સ્વરૂપ નિહાળ્યું, દેહ-દેવજાતી લિખ રે;
 આત્મસ્વરૂપની જગત નિહાળ્યું, છયે દ્રવ્ય લિખ લિખ રે.... આજ મારા.
 લોકાન્તે પ્રભુ સિદ્ધ નિહાળ્યાં, સુખ સંપત્તિ લડાર રે;
 સિદ્ધ સમાન સ્વરૂપ જ મારું, નિન સંપત્તિ અધિકાર રે... આજ મારા.
 (મહાગુરુ સહજાનંદ પ્રતાપે ધન્ય-ધન્ય થઈ આજ રે;
 અનુભવગાન કરે ધનજાઈ પામી આત્મસ્પર્શ રે.... આજ મારા)"

[— આત્મજ્ઞા માતાજી ધનદેવીજી, ક્રમિક રાજચંદ્ર આશ્રમ, હોપી: લક્ષ્મીચરણ-૫]

પ્રવક્તા (મ): આવા બાહ્યોત્તર મૌનમય આનંદલોકની આનંદગંગામાં સ્નાન કરેલા જો અનંત અનંત આત્મવૈભવ પામેલા પ્રભુનું એ અનુભવગાથ—અવ્યક્તત્ત્વ મૌનદર્શન આજે ઉવળજ્ઞાનાંતે જ્યારે અલ્પ પણ મુખરિત થવા લાગ્યું ત્યારે ? (શિવરાત્રી મહાત્મા)

પ્રવક્તા (ફ):(ત્યારે) સાડા-બાર વર્ષોના ગાળન-ગાંભીર ધ્યાનમય પ્રભુનું જે મહામૌન આજે 'મૌન'માંથી 'નાદ'માં અને 'નાદ'માંથી 'શબ્દ'માં રૂપાંતરિત-પરિવર્તિત થવા લાગ્યું..... શબ્દોનો એ દિવ્યદેવનિ—

ગાંભીર પ્રલોકગાન (મ): "ગાંભીર નાર રૂપ કૃતિ કિંવિમાળસ
 દિવ્યદેવનિર ભવતિ તે વિશદાર્પ સર્વ ભાષા-સ્યગ્રાપ-પરિણામ ગુણે-પ્રયોજ્ય"
 પ્રવક્તા (ફ): જે દિશાઓને લરી દેતા (જે) ગાંભીર સ્વર પ્રભુએ [શ્રી મહાત્મા સ્તોત્ર]
 પોતાની પ્રેમદર્શનામાં પ્રકાશ્યું—સમજાવ્યું:—

સૂત્ર યોગ (મ) "જીવ શું છે? અજીવ શું છે? આત્મા, કર્મ અને કર્મફળ એવે શું? ... લોક અને અલોકનું સ્વરૂપ કેવું છે? પુણ્ય અને પાપ શું? સાત્ત્વ અને અસાત્ત્વ શું? આશ્રવ-સંવર અર્થાત્ શું? અને બંધ, નિર્બંધ ને મોકા અર્થાત્ શું?"

"તમે જે સાસઝો અપ્પા, નાળડુંસળ સંજો,
 સેસા મેં બાહિરા ભાવ, સવ્વે સંજોળા લકરણા." (શમયસાર)
 — જ્ઞાનદર્શન યુક્ત શાશ્વત આત્મા જ મારો છે, શોષ તો સર્વ બાહ્યભાવ છે, જે પરિસ્થિતિ જન્ય છે.

પ્રવક્તા (ફ): સર્વજ્ઞપ્રભુની અવિરતિ દેવો-સમક્ષની પ્રથમ દેશના વિષ્ણુ, બીજા મહામુક્ત (અ)

પ્રવક્તા (M): મધ્યમ પાવાની એ દ્વિતીય દેશનામાં પેધાર્યા હતાં કેટલાક પંડિતો - અનુભૂતિપૂર્ણ, યોપરિયા જ્ઞાનવાળા શુદ્ધજ્ઞાની, (પોતે માની લીધેલા જ્ઞાનના ગર્વમાં મૂલ મથક પડિતો - પોધાપંડિતો) આવ્યા હતા (એ) સર્વજ પ્રભુ મહાવીરને વાદ-વિવાદમાં પરાજિત કર્યા.

11 (F): સર્વના મનોજ્ઞાતા, સંપૂર્ણ સમગ્ર જ્ઞાની, પ્રેમકરુણાસભર પ્રભુએ પોતાની સુમધુર વાગ્ધારા વહાવી..... પ્રથમ ગાણધારક પંડિત ઈન્દ્રજ્ઞિ ગૌતમને એ કંઈ પૂછે એ પહેલાં જ એમના મનમાં ધૂમરાતા પ્રગ્વનનો ઉત્તર (વલાપૂછે જ) આપતાં પ્રભુએ કહી દીધું:-

11 (M): "પ્રિય ગૌતમ! સુખપૂર્વક તો આવ્યા છો ને?... તારા મનમાં આત્માના અસ્તિત્વ વિષે શંકા (સંદેહ) છે ને? પરંતુ તું તારા વેદ-પદોનો જ સાચક, સાચો અર્થ કેમ વિચાર્યો નથી? એ પદોનો અર્થ આ થાય છે: વિજ્ઞાનઘન તાયેતેભ્યો શ્રુતેભ્યઃ સમુત્પાદ્ય તાન્યેયાનુચિનચ્ચતિ, ન પ્રેત્ય સંજ્ઞાસ્તિ ॥ અથાતિ વિજ્ઞાન (= જ્ઞાનદર્શનનો ઉપયોગ), વિજ્ઞાનમયઃ વિજ્ઞાનઘન એવો આત્મા, જેના પ્રત્યેક પ્રદેશે જ્ઞાનના અનંત પર્યાયો રહ્યા છે, એ વિજ્ઞાનઘન ઉપયોગાત્મક આત્મા..... જેનું ઘટાદિ જ્ઞાનના ઉપયોગનું ઘટાદિ વસ્તુઓ સાથે સાપેક્ષપણું છે. એટલે કે ઘટાદિ પદાર્થોમાં આત્મા ઉપયોગપણે ઉત્પન્ન થાય છે. એ રીતે આ પંચભૂત અને તેના પિતાર ઘટ પર કેટલાક વસ્તુઓ થકી ઉપયોગરૂપે ગુણ ઉત્પન્ન થાય છે, અને એ પદાર્થોના નાશ પછી, પદાર્થો દૂર થયા પછી ગુણ પણ તે પદાર્થના ઉપયોગપણે નાશ પામે છે અને તેની સમગ્ર બીજા જે પદાર્થો આવે છે તેના ઉપયોગ - પદો ઉત્પન્ન થાય છે. અથવા તો સામાન્ય ઉપયોગપણે ગુણ રહે છે. અને એ જ કારણથી પ્રવેશના ઘટ પર કેટલાક મુકુટ વિગેરે પદાર્થોના ઉપયોગરૂપ સંજ્ઞા નથી. કેમકે એ ઘટાદિ પદાર્થો દૂર થયાથી અથવા નાશ પામી જવાથી વર્તમાનમાં એ પદાર્થ નથી તેથી તેના ઉપયોગરૂપ સંજ્ઞા નથી. વર્તમાનમાં એ સિવાયના જે પદાર્થ સામે છે તેના ઉપયોગરૂપે અગર સામાન્ય ઉપયોગપણે આત્મા છે. આ રીતે આત્મા સિદ્ધ થાય છે.

છે

⊗ વ્યવહારમાં 'હું'ના જે પ્રત્યાયિતે આત્મા: 'હું શરીર?' કે 'મારું શરીર?' છે

"વળી આત્માથી ઉદ્ધારિયે અભિન્ન એવું જ્ઞાન, ઘટ પર આદિ જે જ્ઞાન લાદવામાં સ્ફુરે છે તે જ્ઞાન જ આત્મા છે!" ⊗ [શ્રી.કલ્પસૂત્ર: ૫. વ્યા. ૧૭૨-૭૩ : ગણ્યસ્વવાદ]

પાર્શ્વગાન: (F) "ઘટ પર આદિ જ્ઞાન વું, તેથી તેને માન;

જાણનાર તે માન નહીં, કહિયે કેવું જ્ઞાન?" [શ્રી.આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર: ૫૫]

(M) "જ્ઞાનમાં કોઈ કોઈ બહુ જ શબ્દ સોલખા નથી, અંબી વીરબે જે જગ આપું પણ જોનાર જોયો ન જાય" (કલ્પકાંડ)

(F) "જે દૂષ્ટ છે દર્શિતો, જે વાળો છે રૂપ;

અબાદ્ય અનુભવ ને રહે, તે છે ગુણસ્વરૂપ!" [શ્રી.આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર: ૫૦]

પ્રવક્તા (મ): ... જેના ગુણ મત્વજ્ઞ હોય તે પ્રત્યક્ષ, યથા 'વાયુગુણ સ્પર્શ' મત્વજ્ઞ હોય વાયુ મનાય, સુગંધ પરિમલ કારા પુષ્પનું અસ્તિત્વ મનાય. તેમ આત્મા સાથે સંબંધિત જોયો સ્મરણ, ઈચ્છા, ક્રોધ, રાગ, સંશય, વૈરાગ્યાદિ પ્રત્યક્ષ હોવાને કારણે આત્મા પણ પ્રત્યક્ષ છે. સ્મરણ ઇતિ આધાર શરીર જ નથી કિંતુ આત્મા છે.

"વળી તારું એ માનવું ઠીક નથી કે ઘી-દૂધ-ખદામ આદિ પદાર્થોથી પુષ્ટ બનેલા શરીરમાં ચૈતન્ય સતેજ હોય છે મારે પંચભૂતમાંથી ચૈતન્ય - આત્મા પ્રગટ થાય છે. કારણ પુષ્ટ થયેલ શરીર ચૈતન્યમાં સહાયક બની શકે, પણ શરીરથી જ ચૈતન્ય ઉત્પન્ન થતું નથી!"

[શ્રીકલ્પસૂત્ર-ગણધર્મવાદ-ક્રમશઃ]

પાર્શ્વગાન (૬): "જડથી ચેતન બને, ચેતનથી જડ થાય;

એવો અનુભવ કોઈને, ક્યારે કદી ન થાય." [-શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર: ૬૫]

પ્રવક્તા (મ): "અગ્નિ લાગતાં સુવર્ણના થતા દ્રવણમાં દ્રવ થું અગ્નિમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. દ્રવ તો માત્ર સુવર્ણમાંથી જ ઉત્પન્ન થાય છે. તેમ અહીં સુવર્ણના દ્રવતાધર્મની જેમ ચૈતન્યધર્મ આત્માનો છે. પુષ્ટ માણસોમાં પણ જ્ઞાન ઓછું હોય છે અને કુશ માણસોમાં જ્ઞાન ઘણું....!"

પાર્શ્વગાન (૬): "પરમ બુદ્ધિ ક્ષય દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મતિ અલ્પ,

દેહ હોય નો આત્મા, ઘટે ન આમ વિકલ્પ." [-શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર: ૫૬]

"શરીરમાંથી જ ચૈતન્ય પ્રગટતું હોય તો મૃતકને કેમ તે પ્રગટતું નથી? એટલે પંચભૂતોમાંથી ચૈતન્યતા પ્રગટતી નથી, પણ આત્મામાંથી પ્રગટે છે, એટલે વેદપદોથી તથા મત્વજ્ઞાદિ પ્રમાણથી આત્મા છે એમ નિર્ણય થાય છે.

"દૂધમાં ઘી, તલમાં તેલ, કાષ્ઠમાં અગ્નિ, પુષ્પમાં સુગંધ અને ચંદ્રકાન્તમાળિમાં અમૃત જેમ રહેલું છે તેમ આત્મા આ દેહ થકી બુદ્ધિ હોવા છતાં દેહમાં રહેલો છે."

...". દેહ લિખ ઉપજ ચૈતન્યનું જ્ઞાન ને...". ઉપજ નિજસ્વભાવનું એખંડ વર્તે જ્ઞાન..."

પાર્શ્વગાન (૬): "કાષ્ઠમધ્યે યથા વત્સિ શક્તિરપેણ તિષ્ઠતિ, જયમાત્મા શરીરેણ, ચો જાનાતિ સમ"

"અગ્નિ કાષ્ઠ-આકારે રહે પણ, થાય ન કાષ્ઠ એ વાત નક્કી;

શાકે લૂણ દેખાય નહીં યાગ, અનુભવાય તે સ્વાદ થકી..."

હું તો આત્મા છું જડ શરીર નથી" (-સહજાનંદચરણ)

પ્રવક્તા (મ): સર્વજ્ઞ, સમદર્શી, સર્વશ્રેષ્ઠ સમન્વયકારી પ્રભુ મહાવીરની કેવી સદૈવ વિશાળતા કે-

પ્રવક્તા (મ): - આમ વેદવાક્યોનું જ (ખંડન નહીં) મંડન ને સાચક અર્થઘટન કરતાં પ્રભુને અદ્ભુત, અલૂપ્ય સમાધાન આપી સર્વસ્વીકાર્ય ને સરળ અર્થબોધ એવો તે પ્રસ્તુત કર્યો કે સમસ્ત સમયસરણ સલા-પર્યાય/સ્તબ્ધ....! ઇન્દ્રિય ગોતમ ગર્વ-વિગલિત, ચક્રિત, નિતમસ્તક અને મંત્રમુગ્ધ....!!

પ્રવક્તા (મ): સદેહરહિત બનેલા ગોતમે તાકાણ જ પ્રભુ પાસે ૫૦૦ સિદ્ધો સહ દીક્ષા મળ્યા (કરી લાધા...)

કરી લાધા.

કરી લીધી અને ગૌતમ બન્યા મહુન મથમ ગણધર. પ્રભુએ તેમને 'ત્રિપદી' (અથાતિ ઉપન્નેદિ વા, વિગ્મેદિ વા, ધુષેદિ વા = મત્વેક પદાર્થ વર્તમાન પર્યાયરૂપે ઉત્પન્ન થાય છે, પૂર્વના પર્યાયરૂપે નાશ પામે છે અને દ્વિતીય નિત્ય રહે છે : આત્મા દ્વિતીય નિત્ય છે, પર્યાયે પલટાયે) આપી, ને મેળવી એમણે કુદશાંગીની સ્થાના કરી. (|| ઈતિ પ્રથમ ગણધર ||)

પ્રવક્તા(F) — અને ગુણ ગણરૂપે મહુનો આત્મતત્ત્વ-દર્શનનો મહાલોચ સમક્ષમાણ, સમક્ષ વિચ્છમાં, સૃષ્ટિના કણકણમાં!

સૂત્રધોષ : આત્માસ્તિ, સન્નિત્યોસ્તિ, કર્તાસ્તિ નિજકર્મણઃ

(અનુક્રમ ૭૨) મોક્ષાસ્તિ ચ પુનર્મુક્તિર્મુક્ત્યુપાયઃ સુદર્શનમ્ || [અપ્તમાર્ગી આત્મસિદ્ધિઃ ૪૨]

દોષગાળ : "આત્મા છે, તે નિત્ય છે, છે કર્તા નિજકર્મ, છે મોક્ષ, વળી મોક્ષ છે, મોક્ષ ઉપાય સુદર્શનમ્." [શ્રી-આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર-૪૩]

પ્રવક્તા(જી) : ~ આમ આત્માના અસ્તિત્વને-આત્મસત્તાને સિદ્ધ કરતાં આત્માની નિત્યતા, કર્મ-કર્તૃત્વ, કર્મ-લોકત્વ, મોક્ષ અને મોક્ષોપાય સુદર્શન — આ પ્રત્યેક કારા પ્રભુએ કર્મ, પુણ્ય-પાપ, આશ્રય-અંધર, અંધ-નિર્જન અને મોક્ષ આદિ નિત્યોની સમજ શોધ સઘળા જ પંડિતોને આપી, આ બધામાંથી અન્ય દસ પંડિતોને પણ પ્રભુએ ગણધરપદે સ્થાપિત કર્યાં : ઈન્દ્રલુતિ ગૌતમ ઉપરાંત અગ્નિલુતિ, વાયુલુતિ, વ્યક્ત, સુધર્મા, મંડિત, મૌર્યપુત્ર, અકમ્પિત, અચલભ્રાતા, મેતાર્થ, પ્રભાસ મળી કુલ અગિયારેય પંડિતોના ૪૪૦૦ શિષ્યો પ્રભુના અનુયાયી બન્યા.....

પ્રવક્તા(F) : આ પંડિતોની સારી એ ઉપયુક્તિ પ્રવચનચર્ચાના પરિણામસ્વરૂપ 'ગણધરવાદ' બન્યો, જે ૨૫૦૦ વર્ષો પછી જ્ઞાનાવતાર યુગદેષ્ટા શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી કારા ગુજરાતીમાં 'આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર' સ્વરૂપે પ્રાપ્તિ પ્રતિબિંબિત થયો — હૂબહૂ જ નામે ગણધરવાદમાંની પ્રભુ-વાણી !

પ્રવક્તા(જી) : આત્મજ્ઞાન-પ્રાપ્ત, પ્રભુ કારા ગણનો અનુક્રમ અને 'ત્રિપદી' પામેલા ગૌતમહિ ગણધરોએ રચેલી 'કુદશાંગી' કારા વહી પ્રભુ-ઉપદિષ્ટ સનાતન શાશ્વત તત્ત્વધારા, ગ્રંથધારા, ૧૪ પૂર્વોના મહાજ્ઞાનની ધારા અને પ્રત્યક્ષ પ્રભુની પરિવર્તનકારી નિરૂપકારી દેશનાધારા.....

પ્રવક્તા(F) : એ દેશનાધારાની દેશવ્યાપી શ્રુત-સસ્તિઓ અનેક પાપીઓને પમાવતી, પતિતોને પ્રજ્ઞાલતી, પદદલિતોને ઉદ્ધારતી અનેકરૂપે, અનેક વિષયોને આપરી લેતી નિરંતર વહેવા લાગી અને અનેક નુરોને તારતું પ્રભુનું ધર્મતીર્થ-ધર્મચક્રપ્રવર્તન 'ભારતતીર્થ'ની ધરતી પર 'સર્વેદિયતીર્થ'બની સતત ચાલતું રહ્યું.....

પ્રવક્તા(M):... આચારમાં ક્રાંતિ, અહિંસા, સંયમ, તપ; | દર્શન-ચિંતનમાં સ્થાવિદ-
અનેકાંતવાદ | તથા ધર્મમાં સર્વવિરતિ-દેશવિરતિ | અથવા પંચમલવ્રત-જાર
આણુવ્રતયુક્ત | નિમ્નય-વ્યવહારનાં સંતુલનવાળા સમયગ દાશ-દર્શન-ચારિત્રનો
પ્રવર્તનક્રમમાં ચતુર્વિધ સંઘની રચના થઈ

પ્રવક્તા(F): - તે સમયે સંઘમાં સાધુઓમાં આચાર્ય અને બાળા. શ્રાવકોમાં આનંદ આદિ
અને શ્રાવિકાઓમાં રેવતી-સુલસા હતાંદિ વિદુષી નારીઓ.....

" (M) એ મુગની દેશ અને કાળની, ધર્મ અને સમાજની સમસ્યાઓ હતી—

" (F) — જાણણ-શૂદ્રના વર્ણ ભેદ...

" (M) ઊંચ-નીચના ભેદ અને પાંડિત નારી

" (F) — દંભ-પાંખડ, હિંસા અને પશુબલિ...

" (M) — અંધાગ્રહ અને અસત્ય

" (F) — જોખણ ક્રિયાકાંડ અને જડલક્રિયા

" (M) — સંજોષમાં કહીએ તો બાહ્ય પુણ્ય પદાર્થોમાં આત્મબુદ્ધિ... બિ

" (F) — ભગવાન મહાવીર પાસે આ બધી સમસ્યાઓનો ઉકેલ હતો બધા રોગોનો

ઉપચાર હતો, બધા જ પ્રશ્નોનો ઉત્તર હતો ~

ગીત (F) " ગૌતમ નવા પાંડિતોને સત્યનો પંથ બતાવ્યો

શ્રીગૃહ નવા રાજવીઓને ધર્મનો મર્મ સુણાવ્યો,

રોહિણી નવા ચાર-કુરિલોને મુક્તિનો માર્ગ દેખાવ્યો

મિથુકુમાર રમણ જુવાનોને જીવન-મંત્ર સુગાડ્યો !! "

ગીત (M) " તે સમે ધર્મને નામે ખરેખર પાંખડીઓનું રાજ હતું

ચડા મહીં નિદોષ બિચારાં પશુઓનું બલિદાન થતું!

કંચન-કામિની કાજ કંઈ કટેલાઓનું લોહી રેડાઈ જતું

દંભ ને દાનવતા દેખીને દિલ એનું વલોવાઈ જતું । "

પ્રવક્તા(F/M): — આ મહાહિંસાની ઘોર નીંદરમાં ઘોરતી-દૂબંતી દુનિયાને મેલુ વીર

નિનેશ્વરે ઢંઢોળાને જગાડી-ત્યારે અને અત્યારે પણ!

5/૫ ગાળ : " વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા જગાઈ તૂને/જાણ કી મુકુર સુરીલી બંસી બપાઈ તૂને!

• પશુજોં પર ઇંચિયા ચલતી, રક્ત કી નદિયાં બહતી;

કંડુના કે માગર! કંડુનાગંગા વહાઈ તૂને....! ~ વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા..૦.

• પંથોં કા ચૂઠા ચગડા, જનતા કા માનસ વિગડા;

માનવ કી અટલ પ્રતિષ્ઠા, જગમેં જતાઈ તૂને...! ~ વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા..૦.

• પાપોં કા પંક ધોના, 'બર સે નારાયણ' હોના;

અમર કી અમર ફડ કી ગદ ફિચાઈ તૂને...! ~ વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા..૦.

દેવપાધ્યાય અમર મુનિ : વાસનાભ

• આ પાંચેય સર્વસ્વથી
મહા ધર્મચક્રપુર્ણા અંગે:
• આત્મજ્ઞાના થી બે (બે) જાણ્યું
• અહિંસાથી અહિંસા પરમે ધર્મ
• અનર્થોત્તર: સત્ય સમાહિત સમ
• સચ્ચિદાનંદ હિંદુ માં
• અપરિચિદ: નરમ
• અસ્તિ મેં તો પૂરેપૂરું
સર્વસુખાનંદ સર્વસુખ સર્વધર્મ
• આત્મીયતા: સર્વોત્તમ સર્વધર્મ
(આ વચનને ભાગ્યે લખ્યો!)

મહાપ્રભુ સાથે દાન-અધિકાર-અપરિચિદ
અર્થાત્ સામે રૂચીકાદ અનેકાન
હિંસા સામે અહિંસા (સમન્વય)
વિષયકાથ પ્રમાદ સામે સંયમ તપ
શુદ્ધ શાસ્ત્રજ્ઞાન સામે આત્મજ્ઞાન
જડ, દેહવાદ સામે આત્મજ્ઞાન
આમ આત્મજ્ઞાન, અદેહ્ય,
અનર્થ, અપરિચિદ, આત્મીયતા
(સર્વાત્માનો સમદર્શિ થો)
પ્રભુના આત્મવાદી જીવન
દર્શનનો રાસપ્રેરણા

[વાસનાભ વાદ]

પ્રવક્તા (મ): સૂતી દુનિયાને જાડતા આ ચરમ નિમેષરે અનેક અનેક સત્યો આલેખવામાં આવ્યાં મહાકાવ્ય દરમિયાન (F): સત્ય, સમગ્ર સંપૂર્ણ સત્ય, અનંત દેવિકોણોથી ભરેલું: માણે જ નહીં, સામાન્ય પણ સાચું!

ગાન: આત્મભાષણ ભાષણ (F) ગુણગુણ રહિત આત્મભાષણ: શ્રુ ભાષણ, શ્રુ કારણ ભાષણ, સર્વનો માર આત્મભાષણ પ્રવક્તા (મ): સમસ્ત યુગ પર-સચરાચર અખિલ વિશ્વ પર-ઉવાઈ જનારું, સનાતન તરંગ

અનાગત સમયની સમગ્ર સમસ્યાઓનો સંપૂર્ણ ક્ષેત્ર આપનારું, સમસ્ત જીવોનું કલ્યાણ અને પ્રાણીમાત્રનો ઉદય ઇચ્છનારું આ કેવું વિશાળ-વિગટ વ્યક્તિત્વ "સર્વોદય"ની ભાષણનું પ્રેક્ષ, અતુલ તીર્થપ્રવર્તક-કુર્મવીર-કામાવીર-પ્રયોગવીર, મહા-પુરુષાર્થ-મહાક્રાંતિકાર-યુગદેહ-યુગમુખ્ય ભગવાન મહાવીરનું કેવું ભવ્ય દર્શન-ચક્ર પ્રવર્તન! કેવું શુદ્ધ ધર્મશાસન!! પ્રભુ, તુજ શાસન અતિ ભલું...!!

પ્રવક્તા (F): એમનો, એ પુરાણ-પુરુષોત્તમ જીવનનો, કાળ-અંત પણ કેવો ભાગ્યશાળી છે! - આજના આ ત્રસ્ત-દવસ્ત-મહાહિંસાગ્રસ્ત-આતંકિત જાતમાં, આ રાક્ષસી હિંસા અને જંગી કુતલખાનાઓના યુગમાં, જેઠંગી રક્તારથી ઘસડાતા-પિસાતા પ્રમાદી જીવનમાં જીવી રહેલા આપણે એની કલ્પના સરખી પણ કરી શકીએ ખરા? કે જ્યાં ~

કાવ્યપંક્તિ (મ): "જ્યાં એમરે ચોતરફ દધકી રહી છે હિંસાજવાળાઓ, એજ ખુલી રહી છે વધશાળાઓ - મધુશાળાઓ! અને લોચાઈ રહી છે જ્યાં અનેક, અનેક, અનેક કચડાઈ રહી છે સીતા-સાતી-મહાસતી (દ્રૌપદી) ચંદન જાળાઓ!" (નિશાન્ત)

પ્રવક્તા (F): — ત્યાં પતિત મનુજને જગાડીને, દલિત-પીડિત-પામી પદ્ધતિ સૌનો હાથ પકડીને, તેમની અંદર સુષુપ્ત 'નરમાંથી નારાયણ' જનવાની જઠમસિદ્ધ ચોલ કામતા-સંભાવનાને ઢંઢોળીને, તેમને દિવ્ય જીવનની આંખી કરાવી શકાશે! હા, પ્રભુએ એ કરી બતાવ્યું...!

પ્રવક્તા (મ): ધોકારી ધોકારીને, દિવ્યદેવતાના ઠોલ વગાડીને, ડંકાની ચોટ પર તેણે કહ્યું: અનુભવ કર કે —

ચત્વરોષ: "તું અનંત શક્તિમાન છે... આત્મ-સામર્થ્ય-નિધાન છે!"

પ્રવક્તા (F): "હા" કહી દે — કે — (દેહ નહીં)

તું આત્મા છે, બ્રહ્મ છે, સકલ બ્રહ્મ છે!

દીન-દીન દેહ-દીન નહીં, વિષય કષાય પ્રમાદે તલ્લીન નહીં;

આ કુદ્-કાલિક-કાણભંગુર દેહ લીન નહીં

દેહ અને દેહ-દીનતા જ જાન છે: તું આત્મા છે, બ્રહ્મ છે, સકલ બ્રહ્મ છે! તું છે મોકાસ્વરૂપી!

ગાન "શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્ય થન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમને લે થાય સદ્ગુરુઆદ્યા નિનદશા, નિમિત્ત કારણમૌય."

પ્રવક્તા (F): આત્મબોધ - આત્મસાક્ષાત્કાર કરાવી દેનાર આવા ગરુડાચરિતારા ઉજ્જવળ કારા પોતાની અંદર જ સુષુપ્ત અનંત શક્તિમાન આત્માને જાડતા અંતર્ગતિત્વ

આવ-મહાવીર
VIMP

અંતઃગતિ માં

* (૧) દાન-શીલ-તપ-લાય : સર્વોચ્ચ મહા લાભની : લાવ જ તો સર્વસ્વ આપી લાભ મેળવીશ
૨૨ લાભના ૧૬ કારણ લાવના
* (૨) પાંચ સમયાય : કાળ-સ્વલાય - પૂર્વકે નિયતિ પુરુષાર્થ / સત્યપુત્ર મધી "એ ઘરિયો ... કરો મત્યુ પુત્ર પા" 22

જાહેરના : દાન-અપચિત્ત-ચુકવ પ્રાપ્તકોનો ગુણધર્મ - મુજી પરિગ્રહ લાવ માથેનો, અમુજી-આત્મલાભ પ્રાપ્ત ને ! ત્યાર જ તો (અવસાનકાળ) આનંદ આદિ ૧૦ મહાર-ગ્રામી, દમ દમ ભર ગોઠીને વસાવીને મરણ "કુષિ" પાડી રસ્તા હતા : કુષિ-ગામાલન | ... દુઃખ-દી સમાધિના સળેર ભરેલા એ મુજીકાળે મેં કુલુ કેપ લ્યો ત્યાં સંપત્તિ વેલસળી નાળે મમર કરતો એ પડખાળી માનવ સર્વને સમન્વિત આદિમાનવને એ કુલુ મહાવીર દરશનનું જાહેરના હોય !

પ્રભુ એક તરફથી પ્રવેશ કરાવી રહ્યા હતા -

પ્રવક્તા(મ) : — તો બીજી તરફથી જાતની બધી જ સમસ્યાઓનું નિરાકરણ કરતા

બાહ્યજાતમાં મુબ્બતે નમ્રતાના માગ પર પ્રભુ દોરી રહ્યા હતા.....

પ્રવક્તા(ફ) : અંતઃગત + બાહ્યજાત બંને પર સમગ્રતાભર્યો પ્રભુનો પ્રભાવ ; જ્ઞાન-દર્શનના અધૂર ભંડારનો અંતર્વેદ્ય અને ચોત્રીસ અતિશયોચુક્ત અચિંત્ય મારાત્મ્ય અને સામર્થ્યભર્યો પ્રભુનો બાહ્યવેદ્ય *... અને આ બધું છતાં ~

૧. ગાન(મ) : " એક દિન શિષ્ય બનેલ ગોશાળો સુઝને ભાડતો ગાળો, સર્વજ્ઞ હું હું મહાવીર કેવો એવો ક્યો એલો ચાળો ! તેજેલેશ્યા છોડી ને પ્રગટાવી ભીષણ ઝાળો, વીરને બદલે ભડભડ આગમાં બળી રહ્યો ગોશાળો ! " [શાંતિલાલ શાહ]

પ્રવક્તા(ફ) : — સહુને સુખશાંતિ, શાંતા, આત્મબોધ-પ્રદાતા પ્રભુ મહાવીરના સર્વ-મંગલમય, સર્વોદય તીર્થ એવા એમની મહાશાસન-પ્રવક્તિ — ધર્મચક્ર. પ્રવક્તિનો આધાર શું હતો ?

પ્રવક્તા(મ) : — આધાર હતો સાડાબાર વર્ષોના પૂર્વકિત સુદીર્ઘ, ગાળન, બાહ્યતર મોન-આત્મધ્યાનમય રત્નત્રયચુક્ત મોન-પછી પ્રગટેલી એમની ઉંડાર દિવ્યનાદ-દિવ્યદેવરિમય, અનંત અનંત નય, દેહિકોણ અને અનેક પરિપ્રેક્ષ્યોથી સભર એમની અમૃતમય વાહી એમની અદ્ભુત ધર્મ-દેશના ! પ્રવક્તા(ફ) : એમની સુતેલા આત્માને જાણી દેતો એ જ્ઞાનવાણીમાં અને પ્રબોધક મહાવ્રતો : પ્રવક્તા(મ) : કુરુક્ષેત્રે મોન વિપુલ... સમય શોધી મા વમામા "રુદ્રામય સર્વ" વિચારવેશ :..

પ્રવક્તા(ફ) : ગંગાના નિર્મળ નીર જવી પ્રભુની વાણીમાં એક અપૂર્વ સંમોહન હતું, મદુ હતો, અમૃત હતું, અનંત સત્યનો લાવબોધ હતો : —

ગીત I : (રાગ-કૃદાર) "અનંત અનંત ભાવ લેદથી ભરેલી, અનંત અનંત નયનિકોપે સડળ જાત હિત કારિણી, હારિણી મોહ તારિણી લવાલિય મોહિયારિણી પ્રમાણે" [શાંતિલાલ શાહ]

ગીત II : " ગંગાના નિર્મળ નીર સરીખી પાવનકારી વાણી, ઘોર હિસાની જલતી આગમાં છાંટે શીતલ પાણી, એનાં અરણોમાં આવીને મૂકે કુંકર રાગ કે રાણી શર તે બકરી વેર ભૂલીને સંગ કરે મિજબાની " [શાંતિલાલ શાહ]

પ્રવક્તા(ફ) : — કહેવાય છે કે તીર્થકર ભગવંત મહાવીરની આ ઘોર ગંભીર, મધુર મંગલ, મધુલ મંજુલ સરિતા-શી દેશના વાણી રાગ માલકુંસમાં વહી હતી —

ગીત III : (રાગ માલકુંસ) " મધુર રાગ માલકુંસમાં વહેતી તીર્થકરની વાણી, માનવને નવનુવન દેતી તીર્થકરની વાણી... મધુર રાગ ૦ notes

- (X) 1 ધીર ગાંભીર સુરેમાં સોહે, સુરવર મુનિવર સહ કોઈ મોહે;
શબ્દ શબ્દ પર પાય પ્રકર જ્યાં સ્નેહગંગા કલ્યાણી.... મધુર રાગ.
- 2 વાદી હડજ મધ્યમ સંવાદી વાત નથી કોઈ વિષમ વિવાદી.
સાદી લાઘા, શબ્દ સરળતા, સહજે મરે સમજાણી મધુર રાગ.
- 3 'સાગમધની સાં ના સાં' ની સરગમ, ચાહે સહનું મંગળ હરદમ.
પથારનાં હયાને પળમાં કરતી પાણી પાણી.....!... મધુર રાગ.
- (Instructional music: postlude to the song: 'કલ્યાણી') (શ્રી. શાંતિલાલ શર્મા)

પ્રવક્તા(F): — એ અનંત મહિમામય જગડલ્યાણી વાણીરૂપી ગંગાને ક્યેજહાનની પ્રાપ્તિ પછી ત્રીસ ત્રીસ વરસ સુધી નિરંતર વહાવતા-જુહનની સોડલાવામાં વહાવતા અને ચતુર્વિધ ધર્મ-સંઘ-ને સુદૃઢ બનાવતા અરિહંત પ્રભુ મહાવીરે પોતાના જ્ઞાનથી જ્યારે નોંધ લીધું કે જીવનયાત્રા હવે પૂર્ણ થયાનો સમય આવી ગયો છે, ત્યારે વિહાર કરીને પ્રભુ પાવાપુરી પધાર્યા.....

પ્રવક્તા(M): પ્રભુએ પોતાના અંતિમ દિવસોમાં-જીવનની સંધ્યાવેળામાં જે અતિ મહત્વની વાત કરી હતી તે હતી વિનય વિધેની-વિનયમહત્તાની.....

પ્રવક્તા(F): છત્રીસ ઉત્તરાધ્યયનોમાં વિનય-મહિમા - વિનયનો રાજમાર્ગ બતાવનાર એમનાં (જા) વિનય-સૂત્રો :

5 ગાન (M) " એવો માર્ગ વિનય તારો લાખ્યો શ્રી. વીતરાગ;
મૂળ હેતુ એ માર્ગનો સમજે કોઈ સુલાચ્ચ । "

૧૦ (M) " વિનય વડો સંસારમાં રે જીવા માન નંડીનિએ, મનિ વિનય ન મોખે. "

સૂત્રધોષ (M) " જે મુબુધ માતા-પિતાની અને વિશેષ તો યુરુની આજ્ઞાનું પાલન નથી કરતો, યુરુની નિમ્રામાં નથી રહેતો, જે એમની સાથે શત્રુતાશૂર્ણ વ્યવહાર કરે છે, જે વિવેકશૂન્ય છે એ અવિનીત કહેવાય છે. "

(F) " જે શિષ્ય અભિમાન, ક્રોધ, મદમથવા પ્રમાદવશ યુરુનાં વિનય-ભક્તિ નથી કરતો, તે અભૂતિ અર્થાત્ પતન પામે છે. જેવી રીતે વાંસનું ફળ વાંસના જ નાશનું કારણ બને છે, તેવી રીતે અવિનીતનું જ્ઞાનબળ પણ પોતાના જ વિનાશનું કારણ બને છે. " (મહાવીર વાણી ૩૩: ૫; ૫૬: ૪૬-૪૭)

ગાન(F): " સ્વચ્છંદ મત આગ્રાર તમ, વરતે સદ્ગુરુ લજ્જ;
સમકિત તેને લાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ. "

(આ.સિ. ૭)

(M) " રોક જીવ સ્વચ્છંદ તો પામે અવશ્ય મજા,
પામ્યા એમ અનંત છે, લાખ્યું નિત નિદોષ. "

(આ.સિ. ૨૫)

પ્રવક્તા(M): સ્વચ્છંદનો ત્યાગ કરી સદ્ગુરુની આજ્ઞાને જે લક્ષમાં રાખવાથી મોક્ષપ્રાપ્તિ સંભવ છે એવો આદ્ય શિષ્યને આપતા પ્રભુ નાણે કે કહે છે: —
(૩૬ પામ્યગાન પંક્તિ: " એવો માર્ગ વિનય તારો લાખ્યો શ્રી. વીતરાગ " અધ્યક્ષ)

મહાવીર દર્શન-૩૧

પ્રવક્તા(F): "ગુરુનામ્ આદ્યા અધિચારણીયા" ... "અદ્ગુરુની આજીવે શિરોધર્મ કસ્થમાં ફાળાધર્મો પણ વિલંબ કે વિચાર ન કરતાં 'તહત્તિ' કહી એવું પાલન કરવું નોંધે." (મહાવીર વાણ: ૫, બેચદા/૧૭)

પ્રવક્તા(M): - તો બીજી બાજુ વિનીત શિષ્યના આવા વિનયનો અનુચિત લાભ ઉઠાવનાર અ-અદ્ગુરુઓને (વર્તમાનના આવા અનેક (કુ-ગુરુઓ) ધરાગુરુઓને) બાહો કે ઉદ્દેશોને સર્વદેશ સર્વદા મેલુ ઠંઠોળે-બાબડાવે છે, ચેતવે છે —

ગાન: (F) "અસદ્ગુરુ એ વિનયનો લાભ લઈ ને કાંઈ મહામોહનીય કુર્મથી બૂડે લવળળા માહી." (અ.સિ.)

પ્રવક્તા(F): શિષ્યના વિનયનું લેમજ અદ્ગુરુની સજગતાનું કેલું બધું મહત્વ ! અલ્પકા તો પ્રાયઃ જીયા મળે છે કે —

પ્રવક્તા(M): "ગુરુ લીની શિષ્ય લાલચી, કોનો ફૂલે સાય !" (કબાર)

પ્રવક્તા(F): દૂર દેશી, ત્રિડાળજાની ભગવાન મહાવીરને સર્વકાળે આપનારી આવી સઘળા જ સંભાવનાઓનું જ્ઞાન હતું, સ્પષ્ટ પૂર્વદર્શન હતું, જંને બાજુના ભયસ્થાનોનું આકુલન હતું જ.

પ્રવક્તા(M): - અને આથી જ એમણે પોતાના સાડા બાર વર્ષના છદ્મસ્થ અને ત્રીસ વર્ષના ધર્મતીર્થપ્રપત્તિના મળાને જોતાલાસ વર્ષના અંતિમ કાળખેડ પર આવી આ જ્ઞાતથી વિરવિદાય લેતાં પહેલાં સોથી વિશેષ વિનય-માહિમાની આ મહત્વપૂર્ણ દેશનાની ધાર પ્રવાહિત કરી

પ્રવક્તા(F): - મેલુના કુવન-સમાપનની કાણોને નિકટ આવતી નેઈ, પ્રેમના નમનજાત્રમાં બે હજાર વર્ષ સુધી રહેનાર 'લક્ષ્મણશિ' નામના ત્રીસમા ગ્રાણે સંક્રાન્ત થતો નેઈ પ્રેમના પરમ લક્ષ્મણ શક્તિ અત્યંત ચિન્તિત થયા....

પ્રવક્તા(M) - કે "જે પ્રેમનાં નમનજાત્રમાં આ કુદ ગ્રાહ આરભા દીર્ઘકાળ સુધી રહેશે, તો એટલા સમય સુધી પ્રેમના સાધુ-સાધ્વી સઘનાં પૂન-સત્કાર ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ નહીં પામે પ્રેમના મહાન શાસનતીર્થનો વિદાસ-વિસ્તાર નહીં થાય. —"

પ્રવક્તા(F) - આવી મહાચિંતાથી શક્તિએ મહાનિર્વાણ પૂર્વે પ્રેમને પ્રાર્થના કરી —

શ્લોક (M) "હે સર્વશક્તિમાન પ્રેમ ! આપનું આયુષ્ય એક કાળ વધારી દો કે જેથી આ કુદ લક્ષ્મણશિ ગ્રાહ આપની ઉપસ્થિતિમાં જ આપનાં નમનજાત્રમાં પ્રવેશ કરે અને આપની દક્ષિ જેની ઉપર પડે, જેથી આપના શાસનને કોઈ બાધા ન થાય."

સૂત્રધોષ: પ્રવક્તા(F) - પણ પ્રેમને કહ્યું: - "હે ઈન્દ્ર ! એવું ન તો આવસુધી ક્યારે પણ થયું છે, ન લાયકમાં થશે કે તીર્થકર પણ પોતાના આયુષ્યને એક કાળ માટે પણ વધારી શકે! ... તીર્થને બાધા ^{પ્રવક્તા} એ નિશ્ચિત છે. પરંતુ ત્વ વર્ષના કલ્પિ રાજાનો તારા કારા નિગ્રાહ થતાં અને બે હજાર વર્ષ પછી મારા નમનજાત્રમાંથી લક્ષ્મણશિ ગ્રાહ નિવૃત્ત થતાં તારા રાજ્ય પર આસીન કલ્પિપુત્ર ધર્મદત્તા શાસનપાથી સાધુ-સાધ્વી પૂનસત્કારમાં ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિશે." (શ્રી. લક્ષ્મણશિ મોડકાવચ્ચ)

(સિંદુ ~ સર્વોપરિ પ્રતીક, તીર્થકર લાંબી)

મુત્યધોષ: પ્રવચન(F): ગ્રંથો સાક્ષી પૂરી કરે છે—"નિમિત્તમતરૂપા સિંદુને કોઈ કાલિગ્રસ્ત નહીં કરી રાકે, પણ પોતાના આંતરિક્ષિ લેદોને કારણે જ તે પ્રાણગ્રસ્ત થઈ જશે!" પ્રભુનાં આ આર્ષ-વચન કેવાં મત્ય સિદ્ધ થયાં છે! વેદના-વ્યક્તિ પરમગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રભૂતનાં જં વચનામૃત એની સાક્ષાત્ પ્રતીતિ પૂરે છે!

(Tribal Music, Blowing Flute, Flute Violin - 311)

પ્રવચન(F) — અને નિકર આવી ગઈ પરમપ્રભુનાં મહાપ્રસ્થાનની ફાળો... "આતિ ભાવપૂર્ણ સ્વર" એ અલૌકિક ધર્મસભા! સુધર્મા સ્વામીના પ્રત્યોવાણી એ અભૂતપૂર્વ, અખંડ, અંતિમ દેશના! અને અમાવાસ્યાની એ અંતિમ નિશા...!!!

પ્રવચન(M) — મોળ પ્રહર, અડતાલીસ કલાક, બે દિન-રાત અખંડ વૃત્ત પછી... અચાનક પૂર્ણ થવા લાગી પ્રભુની એ વિરલ વાગધારા... પથકોસનમાં સ્થિર થઈ લેમની સ્થૂળ ઔદાસિક કાયા.... મન-વચન-કાયાના બધા જ વ્યાપારો—ક્રિયાકુલાપોનો ઉત્સર્ગ કરાવ્યો... અવશિષ્ટ અઘાતી કુમેતો સંપૂર્ણ કાય કરાવ્યો... સંઘળીચે ક્રિયાઓનો ઉચ્છેદ કરાવ્યો... અને (Base Voice) બધા જ અંગો અને સંગોને લેદોને પ્રાણને વિશુદ્ધ કરી સિદ્ધાત્માની નિષ્ક્રિય, નિહંપ, નિસ્ખંદ, નીરવ અને મરુ સમ એકોલ અવસ્થામાં સ્થાપિત કરી... (Echo)

ક્રી

પ્રવચન(F) — વચારે પ્રભુ સર્વોંઠા અનુભૂતિ કરી રહ્યા હતા~

(Continuous postlude music)

મંત્ર સૂત્ર ઘોષગાન: "અહમિકો રણુ સુધ્ધો, નિમ્માલ નાળ-ફંચળ સંજુલો, મ મિ જાતિય મન ચિંપર, દય મહાગાન પસાવુ મિર્તિયિ |" "એક પરમાત્મા માત્રની મળે ન સપર્શતા..... અમૃત સદૃશ્ય રૂપ ને!"

પ્રવચન(F) — અને ત્યારે એક શબ્દહીન શોષ ઊઠ્યો... "ય: સિદ્ધ પરમાત્મા, સ ભાડહમ્ |" (M) "જે સિદ્ધ પરમાત્મા છે, એ જ હું છું." (Instantaneous, followed by 5000 years of silence)

પ્રવચન(F) — અને પગલમાં તો પ્રભુએ પરમશાંતિ, પરમપદ પરિનિર્વાણ પ્રાપ્ત કરી લીધાં! (બોરવા) ગાન(M) "શ્વાસની અંતિમ દોર સુધી ચળી, અખંડ દેશના-ધારાં! આસો અમાસ રાતની લેખા નિર્પીણ અમર"

વાદ્યગાન(F+M): પરમગુરુ નિઃસ્વય સર્વજ્ઞ દેવ. (ક્રી/પ: સમૃદ્ધન ગાન) પ્રવચન(M) હવામાં શંખ, વનમાં દુદુલિ અને જનમનમાં રુદનના અગણિત સ્વર ઊઠ્યા...! પ્રાણુઓતિ, 'નિમ્મા પ્રત્યેગાત્મનાં પોતાનું સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ સાચવતી, અનંત જ્યોતિષાં વિલાન થઈ ગઈ!! મહાજ્યોતમાં જ્યોત મળી ગઈ!!! પ્રભુ અનંત દર્શન, અનંત જ્ઞાન, અનંત વાર્ધ, અનંત સુખમય અગર અમર સિદ્ધલોકના એવા આલોકમાં પહોંચી ગયા, કે વ્યાંધી ક્યારેય પાંખ આવવાનું નથી હોતું, ક્યારેય જન્મ-મૃત્યુની આ ચક્રમાં લક્ષ્યાનુ શોધ નથી રહેતું....!

(ગીત+વલ્લે અંતિમ લેખી સ્વર)

ગીત(F+M): "થા કારણ નિધ્યાત્ય કિયો તજ, વ્યુ કર દેહ ધરડો, અણ હમ અમર મયે ન મહો |" (અનંત) " 2 { આ અંધારી અમા-નિશા'એ વૃત્તાર્ધ મહાન જ્યોતિ, ધરતી પર ત્યારે છવસું અંધાર, આંખો રોડી ગઈ { સુખ ઊઠ્યાં ત્યારે દેવ-દુદુલિ સહસ્ત્ર દેવી-વાણી: "આર્જ મનાઓ! જાનના લાગે! પ્રભુએ કૃષ્ણ ધોઈ (અંતિમગાન (Postlude) આસો અમાસની નિમિત્ત નિશાએ રથામય રતે | દીપ-દીપાવલાની મધરતો (પ્રભુ સંધર્મી ગયા નિધ્યાત્ય) (પ્રણામગાન) ← (M) પ્રભુવારે વિદાય લીધી હતી તે દિ'મારા (તે દિ'ગોતમના) ભગનહર્યે આ એક ધૂન જાગી ઊઠી! દિ'વારો અખંડ અનુપમ દેશના વદતી, વિનય-મહિમા વર્ણન કરતાં; થાળી વાળે-ચંભી વહાવી હતી બે દિન-રાત વરસાવી હતી: તે દિ'મારા ભગન હર્યે આ એક ધૂન જાગી ઊઠી. (બોરવા મહરવા) પરમગુરુ નિઃસ્વય સર્વજ્ઞ દેવ (પ) દિ'વારો પ્રભુ ખરે!"

અંતિમ પ્રવચન: પ્રભુએ નિર્વાણપૂર્વે, સકારિણ પોતાના પ્રસારારાગી પ્રિય શિષ્ય ગોતમને દૂર દેશમાં નિર્વાણવાચ મોકલ્યો પરત ફરતાં પ્રભુ-નિર્વાણ સમાચાર મળતા તરી પડતાં ને ત્યારે વિદાય લઈ આત્મ દેશના દુર્ગા ગયા ગોતમને પ્રભુ વચનોની મુતિ-મુતિ સંભળાઈ 'સમય' ગોચર! મો પમાઈ... આત્મશ્યા ખંજરી આત્મશ્રેણીએ મળી તજોડહમ નોતિમે કહે ? અને આ એક જ ભાવના-આત્મભાવના દિવસે તમાણ વ્યુ કેવળ જાગી ઊઠી! આત્મભાવના ભાવના! સુખ મહા સુખ સાથે (M)

|| શિવમસ્ય સર્ગજાતા: || ઓ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ: || શ્રી. સદગુરુ પરમગુરુ ચરણપદો મસ્તુ

• સંદર્ભ •

- શ્રી.કલ્પસૂત્ર :
- ત્રિષષ્ઠી શલાકાપુરુષ ચરિત્ર
- શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વખનામૃત
- સંજ્ઞાનંદ ધનનુ કલ્પસૂત્ર પ્રવચન
- દર્શન અને ચિંતન
- આચારાંગ સૂત્ર
- ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર
- દશવૈકલિષ્ઠ સૂત્ર
- સમાધાનસૂત્ર
- સમયસાર
- મહાવીરવાણી
- શ્રી મહાવીર ચરિત્ર
- વર્ધમાન પુરાણ
- તીર્થંકર ચરિત્ર
- MAHAVIRA
- THE JAIN SAGA
- આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર
- ગાણધરવાદ
- તત્ત્વાર્થ સૂત્ર
- લોગસ્થ મહાસૂત્ર
- શ્રી. ભક્તમર સ્તોત્ર
- પરમાનંદ સ્તોત્ર
- સંજ્ઞાનંદ મુદ્રા
- ભક્તિ ગ્રંથો
- આનંદધન પદ્યરત્નાવલી
- મહાવીરાષ્ટક સ્તોત્ર
- મહાવીર દર્શન-સ્તવ્યમંત્ર
- અમરમુનિ પદ : કબીર૨૫૬
- રવાનુ ગાન પંચશતી
- આધુનિક કવિ: મહાદેવી વર્મા

• વીર જન્મ •

[જન્મકુંડમાણસ]

કાત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે, માતા ત્રિશલાદિવાના વંદરે, વંદ્ય મહાબ્રમણ.

એ... ભવભવથી સાધન કરી લાવ્યાં, સાથે મતિ-શ્રુત-અપાધિશાળ રે. વ.
એ... હાથી-સર્પ-દૈત્યને ફાળમાં ભગાવ્યા, શીખાવ્યા અભયના પઠ રે. વ.
એ... જળકમળવત્ રહી સંસારે પછી, કીધો સૌ સંગોનો ત્યાગ રે. વ.
એ... ધ્યાનતણે એણે જ્ઞાન પેરાવી, કર્મો બાળી કીધાં બાબરે. વ.
એ... બાર વરસ મૌન ધ્યાને રહીને પછી લાધું છે કવિજ્ઞાન રે. વ.
એ... ધર્મતણે તીર્થને પ્રવર્તાવી, હર્યો ઘોર તિમિર અંધકાર રે. વ.
એ... આઠકર્મ ભંગી ભુક્કો કરી, એંત લાધું છે શિવપુર રાજ રે. વ.
એ... લોકનો પ્રગલ્યા દીધા દીવાળીએ, એનો પ્રગલ્યો છે બાળમહાસિંહ રે. વ.
કાત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે, માતા ત્રિશલાદિવાના વંદરે, વંદ્ય મહાબ્રમણ
(નિશાન્ત)

વંકન હૈ હે ત્રિશલાનન્દન, વંકન હૈ, વંકન હૈ વંકન હૈ

(ભેગવી)

• વીર-વિદાય •

[નિવર્તિ કલ્યાણક]

ૐ આસો અમાસની શ્યામલ રાતે, દીપદીપાવણી મધરાતે
(પ્રભુ) વીરે વિદાય લીધી હતી, તે દિ' મારા ભગ્ન-હૃદયે,
આ એક ધૂન જગાવી હતી: "હે વીર! મેલુ વીર..." (ભગ્ન)
અખંડ અનુપમ દેશના વદતો, વિનય-મહિમા વર્ણન કરતો,
વાણી વણર્થલી વણાવી હતી, જે દિન-રાત વરસાવી હતી;
તે દિ' મારા ભગ્ન હૃદયે, આ એક ધૂન જગાવી હતી;
હે વીર! મેલુ વીર...!
(નિશાન્ત)

• પરમગુરુ ધૂન •

ૐ પરમગુરુ નિર્ઝીવ સર્વસ દર્શી (પ)

• આતમલાવણ્ય ધૂન •

ૐ "આતમલાવણ્ય લાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે."

• શાંતિ મંત્ર •

ૐ "શિવમસ્તુ સર્વજગતઃ પરહિતનિસ્તા ભવન્તુ ભુતગણાઃ
દોષાઃ પ્રયાન્તુ નાશમ્, સર્વત્ર સુખી ભવન્તુ લોકાઃ ॥ ૧ ॥
"સુખધામ અનંત સુસ્ત અહીં દિનરાત રહે તદ્દધ્યાનમહી
પર શાંતિ મનંત સુખધામ/સુધામય જે, મધુમ પેદ તે, વરસે જયતે."
॥ ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ ॥

શ્રી મહાવીર કથા • SONQSCRIPT(૧) ગાન પ્રતિ (ગુજરાતી પ્રસ્તુતિ) પ્રધાન ન: સુજાતી + પ્રા. + સં + દિ.

(1A) • પૂર્વ દર્શનિ • અતીતના અંતર્લોકમાં અંતર્યાત્રી ~
કત્યાણપાદપારામ સુતગંગા હિમાચલમ્, વિશ્વાત્મોજ રવિદેવે વહે પ્રી જ્ઞાતનન્દનમ્।

• "તે ત્રિશલાતનયે મન ચિંતવી, જ્ઞાન વિવેક વિચાર વધારું.
નિત્ય વિશોધ કરી નવ તત્ત્વનો, ઉત્તમ જોધ અનંક ઉચ્ચારું."

• "વીરરાગ મહાવીરનું અંતર્યાત્રીન લગાવીએ,
વિશુદ્ધ આત્મસ્વ પની અંતનયેવિ જાણીએ;
અંતર્યાત્રી આરંભીએ!"

(પ્રવક્તા અંતિમ સંદર્ભ-પંક્તિ: [Comment Link](#) -)

[" થાંભીએ ઘડીલર નિનશાસનનું લવ્ય જીવન-મંદિર ~"]

5DP (2A) • "ભવિન્ન! મંદિર જુઓ વીરના રે સોલહુ કઈ પ્રાટે અલૌકિક નૂર જો, ભવિન્ન!
ઝરવેરથી આ વિશ્વ બહુ તરફ રે લોલ, અહીં પ્રેમનો આનંદ લરપૂર જો, ભવિન્ન!
રાગ-ક્રોધના વિકાર ઠામ ઠામ છે રે લોલ, અહીં અચળ અધિકારી સ્વરૂપ જો, ભવિન્ન!"

[જે હાં જોગે આત્મા આત્માના આ મિશ્રિત સ્વરૂપની અર્થમેનિતોડા પકડતા]

DP • "કળિકાળે આ નંબૂ-લરતે, દેહ ધર્યો નિજ-પર-હિત શરતે ☒ સમ્યક્ દર્શન જ્ઞાન
રાખું મોહ અંધારું હો, કૃપાપુદય । નિનેચર દેવ ।। આપના, ત્રિવિધ ક્રમેની રાજીખોળ
ધર્મ-ઢોંગને દૂર દેશવી, આત્મધર્મની જ્યોત જાણી સંતનનંદન હુ પુરો
કરું ચેતન-જડ ત્યાહું હો, કૃપાપુદય । નિનેચર દેવ ।।" ☒

[હું મારા પંચ પ્રમાણેની . . . સાગરની યાત્રા ખતરાઓથી ભરતી . . . સાદ પાડી નિમંત્રી રહ્યો હો.]

(4A) • પાના હો તો ચલ ગલ્લાઈ મેં . . . સાહિલ કે લિયે બેતાબ ન હો !
પામવું હોય તો ચાલ ઉડાલો , તર પકડવા વિવશ ન થા , ગાંધા ન માર !

(5A) [. . . અને એ મહામાનવના પ્રવનો લઘુ શિષ્ય અંતેવાંસી :-]

DP • "હું કોણ છું ? ક્યાંથી થયો ? શું સ્વરૂપ છે મારું બહુ ? (2)
કોના સંબંધી વળગણા છે ? રાખું કે એ પરિહરું ?" (2)

5 • "કૌન દેશ સે આયે મુસાફર ? કૌન દેશ હૈ જાના ?
મૂલ ગયા ક્યા રાહ મેં આકર , યાદે કિસ્કો પાના ? કૌન દેશ હૈ જાના ?"

(6A) [. . . કિનારે . . . મસ્તીમાં -] સૌપ કિનારે ચમકીલે છે , યુનકર ક્યો પછતાનો ?

DP (6A) [. . . લેમના . . . જાણતા :] "સર્વજીવ છે સિદ્ધિ સમ, જે સમજે ને ધાવ . . . નિમિત્ત કારણ મોય."

[. . . સમર્પણ ક્રીએ :] "અન્યથા શરણ નાસ્તિ | જનન્ય આત્મશરણપ્રદા મહુગુરુ રાજ વિદિ . . . રાહ"

(7A) • [આપણા મહાવીર કથા માં] "મહાવીર સ્વામી જયનવગામી અવતરુ મેં"।

- P 1. [સ્ત્રસ્વનિ 'જે છાં... જાણર' 'જે એક ... જાણી, સમજ લે છે']
ૐ નમો અરિહંતાણં | નમો સિધ્ધાણં | નમો આયસ્થિાણં | નમો ઉવજ્જાયાણં | નમો હોણ
સવ્વ સાદૂર્ણં || (સો પંચ નમુક્કારો | સવ્વ પાપપ્પણાસણો | નંડાલાણં વ સવ્વેસિં | પદમં
હવ્વર મંગલમ્ ||
- P ૩. [આમ જયં ચિદ્દે... જન્મધામણકર્યો...]
"પચ્ચાસસો વરસો પહેલાં એક લેજરાશિનો જન્મ થયો,
યુગયુગનો અંધકાર વિહારતો, ભારત-ભાગ્ય રવિ ચમક્યો,
કોકિલ-માર કરે ઝલચોર ને, વાયુ વસંતી વાઈ રહ્યો,
કુત્રિયકુંડમાં મા ત્રિશલા-કુળે, પુત્ર પવિત્રનો જન્મ થયો...
(કુત્રિયકુંડની કુંજ મહા, ત્રિશલા કુળે પુત્રનો જન્મ થયો.)"
- S/ch 4. "કુત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે માતા ત્રિશલાદેવીના નંદરે... ધન્ય મહાવીર પ્રભુ...
એ..... ભવભયથી માધન કરી લાવ્યાં સાથે, મતિશ્રુત-અવધિતાન રે... ધન્ય
એ..... જગત્કમળવત્ રહી સંસારે પછી કૃત્યો સો સંગોનો ત્યાગ રે... ધન્ય મહાવીર પ્રભુ!"
- S/ch 4. [રોમ સિદ્ધિધર્મ... પ્રગળા]
"ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો, ઘરઘરમાં આનંદ.
ત્રિશલા માતા કુળે જનમિયો, જાણે પૂનમનો ચંદ ! ઘરઘરમાં આનંદ.....
ઘરઘરમે આનંદ હૈ ઘણા, ઘરઘરમે આનંદ.
[ત્રિશલા માતા પુત્ર પ્રગટિયા, જૈસે પૂનમ કા ચંદ ! ઘરઘરમે આનંદ...
ઘરને ગોળે ઘેરા પ્રગટિયા, ફેસર-કુંડે રંગ ઊઘડિયાં, ધરતી કરે અંતરૂતલથી પ્રસરી ધુપસુગંધ
કુંજ કુંજ કોયલ કસોલે, મસ્ત બની મોરેલિયાં કોલે, રંગબેરંગા ફુલડાં કરાં હૈયાવધવાં દિલોળાં
મંગુલ કુંડે, મીઠા રહુકે, ગાયે પંખીવૃંદ! ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો, ઘરઘરમાં આનંદ."
[અને આ મહામંગલકારી જન્મ-કલ્યાણક પછી—]
- P 4. બાળને લાડ લડાવતી માવડી, ઘોડિયાની દોરી ખેંચતી 'તી,
સૂર મધુર મધુર સુલાવીને, ડરના ^{પાવણની} અમૃત સિંચતી 'તી.
- S/ch "વીર થજે, ગંભીર થજે તું— આશિષ એવી આપતી 'તી,
લળી લળી નિજ લાલનો લેખન, ફાલ ભરિન નિહાળતી 'તી."
- "F" 5. "પાંઠે રે મારાં બાળ ધોઠી લેજે, પેર ભરને માજ,
કાલે કાળાં બુદ્ધ બેલાશે, ઘોર કરમનાં બુદ્ધ બેલાશે, સૂવા રાણું ક્યાંય ન રહેશે."
[અને માડા બહુ વર્ષના ઘોર માધનૈયાં પ્રભુ કેરું સૂવાના છે એવો અગળ બોધણ—]
- P 5. "આલમાં જોગલ ચાંદલો ને ત્રિશલામાત ને આલ્યાં બાળ,
બાળકાને માત હિંચોળે, દૂર કરમના કુંડરા કોલે, ધાગસાણ કુંડરા કોલે, વર્ષમાને નાંદરું નાંવે."
- S ૩૬. "સૂઈ જા રે, મો મારાં બાળ ! • સો જા રે... મો મેરે બાળ !
જુમ સો જાઓ ! મેં ગારૂં (૨) સો જાઓ... સો જાઓ !
જુમ સો જાઓ ! મેં ગારૂં (૨) સો જાઓ... સો જાઓ !

[વર્ધમનના જન્મ સમયથી નામ આપું-મહાવીર]

G S/ch
B+P

6. " માડી તારા કુંપરની કરવી થી વાત ? { ઓ મૈયા તિરે કુંપર કી કરની વચા વાત ? }
સોમો અનેની એની જાત, હલરી એની લાત ... ઓ માડી તારા.
એક દો' એ બાળ સો રંમત રમતાં તાં, ગંમત ફરતો તો, નાકુબો ત્યાં મોટો સાપ!
સાપને દેખી એ નામવા રે લાગ્યાં, બોલી બેઠ્યાં બાપ રે બાપ!

7. ત્યાં તો તારો લાડીલો ફાળ લરી દોડ્યો, ને જાલી લઈ પંખમાંય,
દોડ્યાનો જે એને પકડીને ફેંક્યો, ધૂબ્યો નહીં એનો હાથ. ... ઓ માડી તારા.

[સાપ-પિલાય-દૈત્ય વશ કરતા રહ્યા]

7. " એ.... હાથી-સર્પ-દૈત્યને કાણમાં લગાવ્યા, શીખવ્યા અલયના પાઠ રે,
હૃં કોણું ? ... કું કું ?" ધન્ય મહાવીર પ્રભુ.

P

10. " હું કોણું ? ક્યાંથી થયો ? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું ?
કોના સંબંધી વળગણ છે ? તેજું કે મે પરહરું ?"

P

[અત્માની પ્રાપ્તિ મારે પ્રતીક્ષ કરતા રહ્યાં-]

11. " અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ? ક્યારે થઈશું બાહ્યાંતર નિર્ગ્રંથ જો ;
સર્વ સંબંધનું જંધન તીકણુ છેદીને, ચિરશું કવ મહત્પુરુષને પથ જો... અપૂર્વ"
[કે હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી દેવી યશોદાનો ત્યાગ કયો હશે ?]"

P

13. " સઘળા આ સંસારમાં રમણી નાયક રૂપ,
એ ત્યાગે ત્યાગું બધું કવળ શોડ સ્વરૂપ. "

P/S B

[પણ દેવી યશોદાએ શું વિચાર્યું હશે ?]

" ને દિલસે મહાવીર પોતે, ત્યાગી થવાનું કહ્યું હશે ;
દેવી યશોદા ! દિલમાં તમારા, ને વખતે શું થયું હશે ?" (૪)

[આ કવિશ્રીએ તો અજ્ઞાતિ આપી છે-]

P/S

14. " ત્રિશલા દેવાનંદાં બંને પ્રભુ વીરની માતા, શીસનના ઈતિહાસે બંને વામ અમર થઈ જાતા
[... પતિના મુખને કાળે જેણે નિજનું મુખ વિસાધું ;
આત્મવિલોપનની યશગાથા યશોદા મરજન હારી."

[પણ આત્મલીન પ્રભુ વીર પ્રસ્થાન કર્યા-]

P

14. સાપની કાંઈની માડૂક એક દિન આ સંસારનો ત્યાગ કરે,
રાજપ્રાસાદમાં રહેનારા એ જંગલ જંગલ વાસ કરે ! (૫)

[પ્રભુની એ હાથવિદ્યા... .. જાંજ બેઠ્યા-]

P

14. " દેવયા વિના વીર કયં પ્રજામો ? જોષ્ઠિમુસ - કેન સહચરામો ?"

S/ch

15. ઘોર અરણ્યે ધૂમતો જાતો જોડી આ પગપાળો
માન મળે, અપમાન મળે કે આપે લસે કોઈ ગાળો ! (૬) →

S/ch/P

15

મારગ એનો ગંગા-ગાડી ને કુંક-ગાંખરા વાળો,
કુંક કુંક વેળા સાથમાં રેતો મંખલી-પુત્ર ગોશાળો.

P

આકૃત ને ઉપસર્ગની ફોળની ફોળ એને પક્ષારતી 'તી,
આંધી-તોફાન ને વીજકડાકે, કુદરત પણ લલકારતી 'તી!

S/ch

દિવ ને દાનવ, ને વળી માનવ, પશુ પંખી કુંક કુંખી રહ્યાં,
હસતે મુખડે તોય મહાવીર, સહુનું મંગલ અંખી રહ્યાં!

16

P

દાખથી લેશ નહીં કરનાર એ, સામથી દુઃખને ડારતો 'તો
સુખની શીતળ છાંય તળને, દાખાને ક્ય મારતો 'તો
પ્રહરના પ્હાડ તૂટ્યાં પણ એ પડછંદ બની ધીર ધારતો 'તો
સહાય કરવા ઈન્દ્ર આવ્યા ત્યારે ઉન્દ્રને પણ વારતો 'તો !!

18

S

[અને ત્યારે ... મોતમોથી ભરેલો એ થાણ ~]
"શુદ્ધ બુદ્ધ્ય પૈતન્ય ધન, સ્વયંજ્યોતિ સુખધામ,
બાળું કહીએ કહેલું, કર સિયાર તો પામ."

19

P/S/kh

[પરંતુ નિર્ધામનું ... લય જીવોને એની પ્રતિ કસાયતા રહ્યાં---]
"હું તો આત્મા છું જડ શરીર નથી.....

P/ch 19

શરીરહાર રહી શરીર ન થાઉં, લપણ જેમ જાણડિં સહી,
રત્ન-દીપ જેમ સ્વ-પર પ્રકાશક, સ્વર્ગ-જ્યોતિ હું પ્રગટ મળી! સ્વયંજ્યોતિ(૩)"
હમ હોસે દેશ કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધિ-દેશ કે વાસી હૈં,
હમ મહાવિદ્યે કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધાન્ત્ય કે વાસી હૈં,
હમ સિદ્ધલોક કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધશિલા કે વાસી હૈં....!
- જહો રાઠા નહીં ઝોર કુષ નથી; જહો મોહ નહીં ઝોર શોક નહીં હમ હોસે દેશ કે

P/ch

(સહાસકર્તા)

19

"સપ્તિકાન્ડી શુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી હું આત્મા છું."

20

P

[... ઊભા લેય ત્યારે પણ, જેઠા હોસ ત્યારે પણ ... અડોલ આત્મધ્યાન, જેમા-]

"એક પરમાણુમાત્રની મળે ન સ્પર્શતા, પ્રાણકલંકરહિત અડોલ સ્વરૂપ જે
શુદ્ધ નિરંજન પૈતન્યપૂર્તિ અનન્યમય, અગુરુ, લઘુ, અમૂર્ત, સદાવેદ્ય જે" (અચર્ય)

22

S

[અહીં અનંત ... સમસ્ત પ્રાણીગણ ...]

"વીરઃ સર્વ મુશ્કરેન્દ્ર મારિતો, વીરં બુધા સંશ્રિતા,
વીરેણાનિહલઃ સ્વકર્મ નિચયોઃ વીરાય નિત્યં નમઃ!
વીરાત્ તીર્થમિદમ્ પ્રવૃત્તમ્તુલં વીરસ્ય ધોરં તપો,
વીરે શ્રી-ધૃતિ-કીર્તિ-કાન્તિ-નિચયઃ શ્રી વીર મદ્રં કિશી!"

23 [-પણ અંદર પડી ----- માડલ્ય મારે -----]

P

"કોરિ વર્ષનું સ્વપ્ન પડી, જાગ્રત થતાં શમાય;
તેમ વિલાપ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય."

D+P/S 23

["જ્યાં સુધી ----- લિખા પ્રણામ નથી કરું ----"] "જે ન મહાલાયવતી નારી હતી ત્યાં પંદરબાળા

ચંદનબાળા! તારો અદ્ભુત છે ઇતિહાસ || ચન્દનબાળા! તેરા અપ્રગુત છે રતિહાસ
એક દિવસ હતી રાજકુમારી, રાજમહેલમાં તું વસનારી;
દાસી થઈ વેચાણી તોયે થાતી ના જરાસ! ~ ચંદનબાળા!
વીરવ્રજને દીધી લિકા, મનુષ્યે મેમે આપી દીધા;
અધ્યાના દીવડાથી દિલમાં, કરી દીધો જીમસ! ~ ચંદનબાળા!

["પરે/શબ્દોના કોલાહલથી/વિચારોની હલ્મલ્લી/થંભી ગયા છે એક શાંત, સ્નિગ્ધ નીરવતામાં/
અનેકે પ્રણામ/મન ચાલ્યું એકાંત છે જ્યાં ----- જેના અતસરોડાગમાં જુનું જુનું, કેવળ હૃદયે વેળા
કેવળા મેમન્યેલકરણી જ્ઞાનાન્દન આત્મા છે ----"]

P

24 "શુદ્ધ શુદ્ધ ચૈતન્યધન સ્વર્ચનચોતિ સુખધામ ----

CH { S { સાર
P { સાર
S { સાર

કેવળ નિઃસ્વલ્પયુગ્મ અખંડ વર્તે સ્થાન ----

"સરિયદાનંદો શુદ્ધ સ્વરૂપી, અધિનાશી હું આત્મા છું ----

"આતમલાયના ભાવેલાં જીવ લઈ કેવળજ્ઞાન રે ----"

P

25 [અને સાગરારવધોના ----- દિલ્લરવધો ----]

"ગંભીર તાર રથ શ્રુતિ વિગિયવગસ ----"

P

28 [પ્રશ્ન ઉદ્ધયો ----- સુધિના કણકણમાં :-]

S/P

"આત્માડસ્તિ, સ નિત્યોડસ્તિ

P/S/CH/સમા

"આત્મા છે, તે નિત્ય છે, છે કર્તા નિજકર્મ;
છે લોકુલા વળી મોક્ષ છે, મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ."

S

30 [લગાવન મહાશ્વર પાસે ----- પ્રશ્નોનો ઉત્તર લગે ----]

ગૌતમ જ્યાં પંડિતોને સત્યનો પંથ બતાવ્યો
મૌનિષ જ્યાં રાજવીઓને ધર્મનો મર્મ સુણાવ્યો,
રોહિણી જ્યાં ચાર કુરિયોને પુક્તિનો મર્મ દેખાડ્યો,
મેઘકુમાર સામાન ભુવાનોને જીવન-મર્મ સુજાડ્યો!

P

30 લે સમે ધર્મના નામે ખરેખર પાખંડીઓનું રાજ હતું, યસ મહા નિર્દોષ બિચારાં પ્રભુઓનું બલિદાન થતું!
કંપન-કામિની કાજ કંઈ કોલાંઓનું લોહી રેડાઈ જતું, દંભને દાનવતા દેખીને દિલ એનું વલેભાઈ થતું!
[આ મહાદેવનાં ઘોર નિંદરમાં ----- ત્યાંને અને આચાર પાલ]

S/CH

30 વીર જિનેશ્વર! સોઈ કુનિય! જગાઈ તને | જ્ઞાન કી મધુર સુરીલી વંસી બજાઈ તને | વીર જિનેશ્વર!
પશુજો પર પુરિયોં વાળી, રક્ત કી નહિયોં બહલી; કનુના કે સાગર! કનુનાગંગા બહાઈ તને...
પંથોં કા સુઠા સુઠા, જવતા કા માનસ ધિગડા, માનવ કી અટલ પ્રતિષ્ઠા જગમેં અતારી તને.

31 [અનુલવ કર કે આત્મ-સામર્થ્ય નિર્ધારણ છે...]

P/CH

- "શુદ્ધ બુદ્ધિ ચૈતન્યધન, સ્વયં જ્યોતિ મુખધામ..."
- "સર્વ જીવ છે મિથ્ય સમ, જે સમજે તે થાય;
સદગુણ આજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્તા કારણમાં ય."

34 [સ્તુતિ, મિથ્યલોકગામી આ બધું હોય જતાં -]

P

- એક દિ' શિષ્ય બનેલ ગોશાળો ગુરુને લાડતો ગાળો,
સર્વજ્ઞ છું હું મહાવીર જેવો એવો ક્યો એવો ચાલો!
તજેલશ્યા છોડીને પ્રારાવી લીધલા ગાળો
વીરને લાલે લડલડ આગમાં જાળી રહ્યો ગોશાળો!

S/CH

- 35 • "અનંત અનંત લાવ લેદથી લેદથી, અનંત અનંત વચનિસેપે વ્યાખ્યાની છે,
મકળ નાતહિત કામિલી, હારિલી મોહ, વારિલી લવાન્ધિ પ્રોક્ષચારિલી પ્રમાણી છે. અનંતો
"ગંગાના નિર્મળ નીર સરોબી પાવનકારી વાલી, ઘોર હિંસાની નલતી આગમાં છરેશમત પાલી
એનાં ચરણોમાં આવી(ને) ઝૂકે, કંઈક રાખ કે રાહી; રોરે જે ભકરી વેર ભૂલીને સંગકરે નિશાની."
[- કલ્યાણ છે કે, રાગ માલકુસમાં વહી હતી -]
• મધુર રાગ માલકુસમાં વહેતી તીર્થકંડરની વાલી, માનવને નવનુવન દેતી તીર્થકંડરની વાલી.
ધીર ગંભીર સરામાં સોદે, સુરવર મુનિવર સદુ કોઈ મોદે;
શબ્દ શબ્દ પર થાય પ્રકટ જ્યાં સ્નેહગંગા સરવાલી/કલ્યાણી... મધુર રાગ...

P

S/CH/P

36 [છત્રીસ ઉત્તરધ્યયનોમાં એમના વિનય-સૂત્રો -]

- એવો માર્ગ વિનય તણો, લાખ્યો સી. વીતરાગ;
મૂળ હેતુ એ માર્ગનો સમજે કોઈ સુલખ્યા!"

37 [ગુરુણામ્ કાશા આમકી આપે છે -]

- "અસદગુરુ એ વિનયનો લાલ લહે જે કાંઈ, મહામોહનીયકર્મથી બૂડે લવળ્ય માંદી"

40 [અને પળસરમાં તો પરમપદ, પરિનિર્વાણ પ્રાપ્ત કરે લોકો -]

- "શ્યામના અંતિમ દોર મુદ્દી રાખી, અખંડ દેશના-ધારા! આસો અમાસરાતની વેળા નિર્વાહાપય
આવધારા..."

P/S/CH

P/S/CH

- 40 • "યા કારણ મિથ્યાત્વ ડિયો તજ, વચોંકર ફેલ ધરેંગો; અથ હમ અફર મય ન મેંગો!"
- 40 • આસો અમાસની નિર્મળ નિશાએ/શ્યામલ રાતે/પ્રભુ સંચરી ગયા નિજધામ/દીપદીપાવલાખમાંતે
પ્રભુ વરિ વિદાય લીધી હતી, તે દિ' મારા (તે દિ' ગોતમના) લગ્ન-લધ્યે બા મિત્ર ધૂન નગાવી:
અખંડ અનુપમ દેશના વહતાં, વિનય-મહિમા વહનિ કરતાં; "હે વીર! પ્રભુ વીર!"
વાણી વણાવંલી વણાવી હતી, બે દિન-રાત વરસાવી હતી; તે દિ' મારા લગ્ન લધ્યે-
આ એક ધૂન નગાવી હતી: "હે વીર! પ્રભુ વીર!!" "પરમગુરુ નિગ્રથિ સર્વજ્ઞ દેવ"

P/CH,

42 [- આ એકત્વ લાખા તત્કાળ ઘટ્ટ કલ્યાણજ્ઞાન ...]

- "આતમલાયના લાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે..."

43 શિવમસ્તુ સર્વ જગત: સ્થવિ સુરવી મયન્તુ લોકા: ||ૐ શાન્તિ: ||

(શ્રી .સદગુરુ-પરમગુરુ ચરણપદોપાસ્તુ)